

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

תרומה (שקלים)

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2025

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת תרומה - שקלים

אמונה

ד מקשה אחת זהב - להאמין ולבטוח בכל 'קושי' שעוד יהיה 'זהב' ולטובה
ו שש ומתפאר בגוונין - ישמח בחלקו בכל מיני גוונין ובכל אופן

קדושת איש יהודי

ה ועשו לי מקדש - לבנות בית המקדש הפרטי

יא ידבנו לבו - תנה ליבך לי

מועדים וזמנים

טז חוט המשולש - ראש חודש אדר שחל בשב"ק פרשת שקלים

יה אתה זוקף את ראשן - שפע רב הנשפע בשבת שקלים

ספח"ק בת עין

או יאמר על זה הדרך, דהנה כתיב (קהלת ג ד) והאלוקים עשה שיראו מלפניו, פירוש, שעיקר בריאת העולם היתה בשביל היראה (אותיות דכ"ע אות ב) וזהו עיקר עבודת האדם, לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טז ח) שיהיה בעיניו כאילו הוא עומד נגד ה' תמיד בחינת 'אתה', שמדבר לה' בבחינת אתה בחינת נוכח. ואם יש לאדם בחינה זו - בחינת נוכח בחינת אתה, בוודאי הוא ירא מאוד לפניו ית', ומקבל על עצמו עול מלכות שמים בשלמות, ועל ידי זה תהיה תפלתו מקובלת לרצון לפניו ית'. ויוכל להמשיך על ישראל טובה וברכה וחיים, לכל הנבראים והיצורים והנעשים.

... ועי"ז יש שמחה לפניו ית', במה שישראל ממשיכין כל טוב להעולמות, וזהו 'משנכנס אדר מרבין בשמחה' (תענית כט). פירוש שעל ידי שנכנס בחינת אד"ר, בחינת יראה, בחינת קבלת עול מלכות שמים כנ"ל, נתרבה שמחה לפניו ית' כנ"ל, ונמתקין כל הדינין.

(פרשת משפטים דרוש שקלים ד"ה או יאמר)

פרשת תרומה שקלים

להיות משועבדים לפרעה בכל רמ"ח אבריהם ושם"ה גידיהם ובכל נפשם, ורצה לחזק את ליבם לבל יהיו שקועים בעצבון רוח לנוכח הגלות המר והנמחר, על כן נטע ארזים והודיע לבנינו עתידים אתם לצאת לחירות עולם, עוד יבואו זמנים טובים בהם תגיעו לתכלית המדרגה ותזכו לבנות בית לה' ותצטרכו לארזים, ועי"ז לא יפלו ליאוש ולעצבות רח"ל". כי כאשר יודע האדם שה'קושי' אינו תמידי ולנצח נצחים אלא הוא רק 'לפי שעה' ולזמן מסוים, הרי יותר נקל בעיניו 'לסחוב את המשא'², וגם אינו מתייאש מן הטובה העתידה כי יודע הוא בבירור שתחלוף השעה ויזרח עליו השמש, וממילא מה מקום ליאוש.

ונודע מה שאמרו כי גלות 'מצרים' היא שורש לכל הגלויות, ולאידך גאולת מצרים היא שורש ומקור כל הגאולות בכלל ובפרט. על כן, כשם שיעקב אבינו נטע ארזים לחזק אמונתם של ישראל ובטחונם בגאולת מצרים, כן אנו צריכים 'עוד בגלותנו' לחזק אמונתנו בגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו אמן. והדברים אמורים הן לעניין גלות הכלל והגאולה בביאת משיח צדקנו, והן לעניין גלות הפרט, שכל איש יהודי הנמצא ב'מיצר' בייסורים וברחוקות בנגף ובנפש ל"ע, עליו לחזק

מקשה אחת זהב - להאמין ולבטוח בכל 'קושי' שעוד יהיה 'זהב' ולטובה

בפרשתן (כה ג-ה), 'וזאת התרומה אשר תקחו מאתם וגו', ועצי שטים', ופירש רש"י, 'ועצי שטים - מאין היו להם במדבר, פירש רבי תנחומא, יעקב אבינו צפה ברוח הקודש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם, וציוה לבניו ליטלם עמם כשיצאו ממצרים'. ולכאורה יש להקשות מה ראה יעקב אבינו 'לדאוג' לאותם עצי שטים, שאף שאין בנמצא להשיג אותם במדבר, אך הלא היה יכול הקב"ה להביאם בדרך נס, וכדרך שהיה באבני שוהם ובאבני מילואים שהביאו אותם העננים (יזמא עה.), או כמו שהיה ב'תחשים' - שנבראה אותה חיה רק לאותו הזמן שהיו צריכים לעורות תחשים למלאכת המשכן (שבת כח: הובא ברש"י כאן).

וביארנו בזה צדיקי הדורות (הרה"ק ה'יוחי יוסף' ז"ע בפרשתן, הרה"ק מליובאוויטש ז"ע), כי אכן אף אם יעקב אבינו לא היה נוטע את הארזים - הרבה דרכים למקום ב"ה להומינם לבני ישראל, ובאמת לא הוריד יעקב את הארזים בכדי שיוכלו להקים את המשכן, אלא סיבה אחרת היתה לו לדבר, כי ידע יעקב שעתידיים בניו להיות בגלות מצרים שנים ארוכות קשות ומרות,

א. והוסיפו לרמז, כי מהאי טעמא הזכיר רש"י דבר בשם אומרו 'פירש רבי תנחומא', ולא נקט בלשון 'פירשו רבותינו' וכיו"ב כפי דרכו של רש"י בשאר מקומות, אלא בכוונה נקט בלשון זו, כי 'תנחומא' הוא מלשון 'תנחומין', ובזה רימז טעמו של יעקב בנטיעת הארזים שהוא כדי לנחם אותם.

ב. וכדבריו של הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (ליקוטי יהודה במדבר טו ב-ה) בכתוב (משלי לא ו) 'תנו שכר לאובד ויין למרי נפש', ובפשטות הכוונה לתת לו יין לשכך צער, כי השכרות משכחת ממנו מכל העובר עליו, אך הרבה יש לתמוה, כי אין השכרות מועילה אלא לכמה שעות בלבד, והרי לאחר שפגה השפעת היין והתפכח מן השכרות חוזר וניעור כל הצער ומרירות הנפש (ורחוק לומר שהכוונה שישתכר מעתה ועד עולם באין הפוגות...) אלא ביאר ה'אמרי אמת', כי זאת גופא באו לרמז 'למרי נפש', דע, כי הצער והכאב הוא כמו היין שהשפעתו לזמן קצר בלבד, כך גם הצרה אינה צרה עולמית אלא רק לשעתה... ועוד יבוא העת ותראה כיצד היה הכל לטובה, וממילא יש לך לשוב ולשמוח כבר מעתה בישועת ה' שתבוא לאחר זמן.

עוד אמר הרה"ק ה'אמרי אמת' באופן אחר, כי באמת 'מפי עליון לא תצא הרעות' (איכה ג לח), וכל מעשיו לטובה, אלא שעכשיו ולפי שעה נראית היא כ'רעה', על כן תנו שכר לאובד ויין למרי נפש עד שתחלוף השעה ויעבור 'זעם' ויתגלה הטובה שברעה....

באר הפרשה - פרשת תרומה שקלים

ה

צרות רבות ורעות רח"ל, אכן, כאשר יודע האדם שעוד מעט תחלוף הצרה, ויתגלה עליו הטוב והחסד, כבר יוכל להיות בשמחה, וזו היא תורת העבודה בחודש הזה - לחזק תוקף האמונה והבטחון שהכל יתהפך לטובה במהרה".

והן הן דברי הרה"ק מרוז'ין זי"ע (עירין קדישין תנינא. וב'אמת ליעקב' הביא זאת בשם בנו הרה"ק מסאדיגורא זי"ע) 'משנכנס אדר מרבין בשמחה, כי מקור השמחה היא

את לבבו ולבטוח שעוד יצא לגאולת עולם מאפילה לאורה, ואבינו שבשמים המשנה עיתים ומחילף את הזמנים יגולל הושך מפני אור, ויזריח עליו קרני אורה ושמחה לטוב לו כל הימים.

והנה עומדות היו רגלינו בשערי חודש אדר, הוא החודש אשר אמרו עליו חז"ל (תענית כט.). שצריך להרבות בו בשמחה, ורבים תמהים ושואלים היאך ניתן להרבות בשמחה כאשר הנני במצב קשה כזה לעת אשר אפוני

ג. וכך היה אומר הרה"ק מקאברין זי"ע, יהודי צריך ומחויב להאמין כי קץ שם לחושך, והחושך יעבור ובמקומו יופיע האור (תורת אבות דרכים בעבודת הבורא, רט).

עוד אמר אותו צדיק זי"ע לבאר מה שנאמר (תהילים קטז י) 'האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד', וז"ל, פירוש יהודי צריך ומחויב להאמין, כי אדבר - שעוד אספר פעם בעיתים הטובים והשמחים שה' יעזור ויתן לי, כי אני עניתי מאוד - שהייתי פעם בעניות. כי בעת המצוקה חייב אדם להאמין שעוד יבואו זמנים טובים ושמחים שאוכל לספר אז על יסורים של עכשיו כעל יסורים שעברו, ואתן הודיה לה' על ישועתו, עכ"ל (תורת אבות, אמונה ובטחון מב).

מזן הבאר

וכך כתב המלבי"ם לפרש מה שנאמר (תהילים קל ו) 'נפשי לה' משומרים לבוקר' - 'נפשי לה' יותר משומרים וממתניים על הבוקר, כי השומר וממתין על האדם שיבא ויושיעו אינו בטוח, כי יכול להיות שהאדם ימות או יחלה ולא יבוא, אבל מי שממתין על הבוקר, הבוקר בודאי בא בזמנו, בכל זאת נפשי המייחלת לה' היחול הזה גדול משומרים לבוקר', והיינו שצריך לייחל לה' מתוך בטחון גמור שתבוא הישועה, ותהיה אצלו כדבר וודאי יותר מהידיעה שמחר יזרח השמש ויאור הבוקר...

ד. והרי השמחה צריכה להיות 'שמחה' באמת, ולא רק תחת 'עול כבד' שהוא מחויב לשמוח בימים אלו כי אין שמחתו שמחה, וכמו שמספרים בדרך הלצה, שפעם היה עני ואביון שהיה נאנח תמיד על מצבו הדחוק ועל החובות הרבים התלויים בצווארו, פעם הוכיחו צדיק אחד מדוע אינו בשמחה תמיד, והלא צריך האדם לעבוד את ה' בשמחה, ויהי כשמוע כן העני נאנח שוב כדרכו ואמר אוי, נתחייבתי בעוד 'חוב' עכשיו... וכי לא די לי ב'חובות' שיש לי עד היום... פשיטא שזו איננה שמחה מעומק הלב כראוי.

לאידך גיסא עלינו להביא מה שאמר הרה"ק הקדושת ציון' מבאבוב זי"ע בדרך צחות ודרש, הנה אמרו חז"ל משנכנס אדר מרבין בשמחה, והרי שצריך להרבות ולהוסיף מיום ליום, ולפי"ז השמחה גדלה ועולה עד לערב ראש חודש אב, שאז אומרים לנו משנכנס אב ממעטים בשמחה, ומכאן ואילך ימעט ויוסיף למעט את שמחתו עד לערב ראש חודש אדר... ולכאורה נמצא לפי"ז, שבחודש אב, שהוא לאחר חמישה חודשים של ריבוי השמחה, הננו שרויים אז בשמחה הרבה יותר מכל חודש אדר, שהוא תחילת ריבוי השמחה אחר שבעה חודשים תמימים של ממעטים בשמחה (מחודש אב ועד אדר)... וכן לא יאמר... אלא מכאן ראייה, שאין הקב"ה דורש מהאדם להיות בשמחה יותר מכפי יכולתו, אלא אכן, באותו מקום שאתה שרוי עם העצבות הסוככת עליך (כענין זה שה'מעטין' של חודש אב עדיין שורה ומשפיע עליך) - משם הגביה את ראשך מעל פני המים, אל תשאר מיט דעם נאז אראפ (עם ה'אף' למטה), אלא בכל מצב ומצב שלא יהיה תמיד תנסה להתרומם ולהתחיל לשמוח...

ה. ויש בזה גם לומר לנו, להעמיק ולהשריש בנפשו כי רק הבורא יחיד בעולמו ורק הוא יכול לעזרני ולסייעני בכל מצב וענין. בפרט עתה בעמדנו בפרשיות של השראת שכינה, כדכתיב בפרשתן (כה ח), 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ונדע מה שכתב ה'אלשיך' הק', ושכנתי 'בתוכו' לא נאמר, אלא 'בתוכם' - בתוך כל אחד ואחד. והכל שואלין, כיצד זוכים ל'השראת השכינה' בשלימות. וי"ל דהנה אמרו חז"ל (עי' שבת י"ב) 'שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה', והטעם מבואר בספרים, כי החולה יודע ומרגיש שאינו יכול לעשות מאומה בכדי לצאת מחליו, ואי

באר הפרשה - פרשת תרומה שקלים

מרמזין על עניין ה'יראה והאהבה' (עין באור החמה על הוזה"ק בפרשתן קמח), אבל דבר זה לא ידענו - היכן מצאנו ענין 'עורות תחש' אצל בני ישראל.

ומבאר ה'דברי ישראל', עפ"י דברי רש"י שגונונין הרבה יש לו לאותו תחש, וזה שייך אף בבני ישראל שבכל מיני גזונונין שהבורא מנהיגו ישמח ויעזוב במתת גורלו, וזה עומק דברי רש"י ולא הייתה - ענין התחש, אלא לרמוז לאדם שיקבל עליו באהבה ושמחה את השעה של עבשיו - ויגיל וישמח בכל פעלי אביו שבשמים עמו.

וכן אמרו ב'אבות' (ד א) 'איזהו עשיר השמח בחלקו', וברש"י, בחלקו - בחלק שהקב"ה מזמין לו, בין טוב בין רע, בין רב בין מעט - הכל נוטל בעין יפה. ורמזו לה בספר קדמון (עי' אגרת הטיוול חלק הרמזו אות ע) ש'חלקו' נומריקון חס לח קר ויבש. והיינו שהוא מקבל באהבה, ושמח בכל הגוונים שמתנהג עמו הבורא, באמונתו שמאת ה' הוא' ולטובתו השלימה והגמורה".

אמונה, איזה אמונה - היא שמאמין כשגוברין הצרות ר"ל בעולם יאמין שבוודאי יעזור לנו השי"ת תיכף, כמו שכתוב (תהילים צא טו) עמו אנכי בצרה, היינו אנכי כביכול ג"כ בצרה ואנכי היא מקור הרחמים, וזה משנכנס אדר מרבים בשמחה, היינו באמונה שיוכל להאמין באמונה שלימה שבוודאי יעזרהו הקב"ה תיכף ומיד, אכ"ר.

שש ומתפאר בגונונין - ישמח בחלקו בכל מיני גונונין ובכל אופן

בפרשתן (כה ה), 'ועורות תחשים', וברש"י, 'תחשים' - מין חיה ולא הייתה אלא לשעה, והרבה גוונים היו לה, לכך מתרגם ססגונא ששש ומתפאר בגוונים שלו'. כתב הרה"ק ה'דברי ישראל' (ד"ה ועורות תחשים) שג' דברים דומים זה לזה, ואלו הן, א. ציור מעשה בראשית, ב. ציור המשכן ג. ציור כל אחד ואחד מבני ישראל (תיקוני זוהר, הקדמה יגא). וכל מה שהיה באחד מהם שייך בכלם. והנה, ענין 'כסף וזהב' שבכלי המשכן שייך גם בבני ישראל שהרי 'זהב וכסף'

אפשר לו לעזור לעצמו, רק הקב"ה לבדו יכול לסומכו ולסעדו, נמצא שהוא 'חי עם הקב"ה' (ער לעבט מיטן באשעפער) ממילא זוכה שאכן תהא השכינה מצויה אצלו. משא"כ, מי שאין מרגיש שכל חייו ועניניו מסורים בידי הקב"ה, אלא הוא מדמה שהוא עושה והקב"ה עוזרו, ואינו מבין שהקב"ה לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ממילא אינו זוכה להשראת השכינה בשלימות, אמנם, החכם שמכיר שאם גם יתאמץ בעצות ותחבולות וכו' מבלעדי עוזר ועזרתך אין עזרה וישועה, וכל ענייניו ומסחריו וכו' הכל בכל מסור בידי הקב"ה, ועניניו נשואות למרום שהשי"ת יתן לו כח וסיוע בכל דבר, אכן יזכה להשראת השכינה בשלימות.

וכעין זה מבואר במהר"ל (גור אריה, ויחי ד"ה שהשכינה), שמה שאמרו 'שכינה למעלה מראשותיו של חולה', לאו דווקא ב'חולה' הדברים אמורים, אלא כל מי שתשש כוחו ונשבר לבו כחולה, הקב"ה שורה עליו, כי כל הטעם ששכינה למעלה מראשותיו של חולה - כי 'את דכא ושפל רוח אשכון', ואין לך דכא כחולה, ואם כן, ה'חכם' יביא על עצמו את השכינה, אף בלא חולי ל"ע - על ידי 'שברון לב'.

1. ידוע פירושו של הרה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (עה"ת) בפסוק שבפרשת משפטים (כג כה) 'והסירותי מחלה מקרבך' איזהו מחלה שהוא ב'קרבו' של אדם, הוי אומר מי שאינו מרוצה ממצבו ואינו שמח בחלקו...

2. הנה מדרך העולם לברך מיד בבקרו של יום ברכת שהכל נהיה בדברו על קאווע (קפה), ורמז יש בדבר, כי משקה זה נעשה ממים רותחים וחלב קר, מסוכר מתוק וקפה שהוא מר בטבעו, להורות לאדם מיד בתחילת יומו - איזה מקרה שיארע לך בחמימי או בקרירי, מתוק או מר, 'שהכל נהיה בדברו' - בדבר ה'.

זה לאחרונה נתבקש לישיבה של מעלה בארה"ק נפש נקי וצדיק, לאחר ששכנה הנשמה במשך שישים ושתים שנים בגופו המיוסר של הרב משה מנחם הכהן אדלר ז"ל. הוא נולד קודם הזמן (פג) ושמו אותו באינקובטור כמקובל בבתי החולים, אלא שלמרבה הצער היה קצר חשמלי (electrical short) והאינקובטור חדל מלפעול והילד נשאר פגוע לכל החיים ללא חוש הראיה וללא התפתחות הגוף בצורה תקינה, ואושפז כל ימיו במוסד בית לווינשטיין, ללא שטעם טעם חטא.

הוא היה בן בכור ליהודי ת"ח יקר ויר"ש מרבים, ושמו רבי אהרן אדלר זצ"ל מעיה"ת ב"ב. בניחום אבלים שמעתי מבניו שיחי' דבר נורא, בשעתו, הוצע לאב השבור כי בידו לקבל פיצויים (compensations) בסכומים עצומים מאד לכל ימי חייו, בגין הרשלנות הרפואית של ביה"ח, ולצורך כך עליו להגיש תביעה בבית המשפט.

באר הפרשה - פרשת תרומה שקלים

אך ר' אהרן סירב נחרצות, וטעמו ונימוקו עמו, כי לשם קבלת הפיצויים יהא עליו להאשים את צוות בית החולים, ולהכריז כי הם אשמים, ומחמתם הגיע בנו למצב כזה, והרי אלו דיבורי כפירה של ממש, כי הוא מאמין באמונה שלימה שלא הצוות הרפואי הם אשמים, אלא השי"ת פעל כל זאת.

ואף שבוודאי אין בזה הוראה לרבים (וכ"א ישאל את רבותיו) אבל יש לזכור עד היכן הדברים מגיעים, שיש בדורנו מי שמוותר על ממון הרבה בסכומים הגונים לאורך ימים, והכל כדי שלא יעלה על דל שפתיו, אפילו לרגע אחד דיבורים אשר לא כדת.

ח. מאמר יקר אמר איש צדיק לרמז במה שהביא רש"י (ריש פר' וישב) בשם מדרש אגדה על הפסוק (בראשית לו ג) 'וישראל אהב את יוסף וכו' ועשה לו כתונת פסים', כי בתיבת 'פסים' נרמזו צרותיו של יוסף, שנמכר לפוטיפר סוחרים ישמעאלים מדינים, ולכאורה יש לתמוה, מדוע דייקא באותו בגד שנתן יעקב ליוסף ל'תפארת' שם מצא מקום לרמז לו צרותיו... אלא שיעקב בא לגלות לו יסוד גדול ונאמן שעל ידו יוכל לעמוד בגבורה בכל המצבים שיבואו עליו. כל הצרות והנסיגות העוברות על האדם הרי הם כנגד ה'תפור' ומדוד עליו בדיוק נמרץ, כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (ע"ז ג), ואינו נותן לאדם נסיון ש'גדול על מידותיו', אלא אך ורק כפי כוחותיו... וכמו שביארו בספה"ק בלשון המשנה (ברכות ט ה) 'דבר אחד בכל מאודך, בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד', ש'מודד' היינו כנגד אשר החייט 'מודד' את מידות אורך ורוחב האדם ולפי"ז תופר עבורו את הבגד, ואחר גמר מלאכתו הבגד 'יושב' על הלוּבשו בדיוק נמרץ לא פחות ולא יותר, כן היא כביכול הנהגת הבורא ית"ש בעולמו, שהכל מדוד ומדויק עבור זה האדם...

דבר נפלא שמעתי לבאר בלשון הכתוב (שמואל א' א ח) 'ויאמר לה אלקנה אישה, חנה למה תבכי ולמה לא תאכלי ולמה ירע לבבך הלוא אנכי טוב לך מעשרה בנים', ולכאורה קצת קשה מהו שאמר לה 'הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים', אלא, כי במצוות האמונה נכללו ג' עניינים. א. שהקב"ה הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. ב. שאין רע יורד מן השמים וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ואף אם קצרה בינתנו להבין מה טובה יש בדבר, אך ישראל מאמינים בני מאמינים שהכל לטובה. ג. האמונה בהשגחה פרטית, וכל הנהגת הבורא ית"ש עם כל אחד ואחד הרי היא 'מדודה' ומותאמת לפי צרכיו בדיוק נמרץ.

וזוהו שאמר אלקנה לחנה, אם תתבונני בכל אותם ג' חלקי האמונה, א. הלא אנכי, שכל הנעשה עמך הוא מה'אנכי' ה' אלוֹקֵיך, ב. וטוב – שהכל הוא לטובתך השלימה והגמורה, ג. ולא עוד אלא ש'לך' – שהנהגה זו היא 'לך' ועבורך וכפי הצרכים האמיתיים שלך, הרי אמונה זו תנחמך ותחזק אותך יותר מעשרה בנים...

ויתבאר ביותר על פי משל לאיש שנפלה בגורלו חלקת אדמה, וזרע בה גרעיני חיטה והשקה אותה כמידתה, וב"ה ראה סימן ברכה בעמלו, והצמיחה השדה חיטים הרבה גדולות ויפות, לשנה אחרת בהתקרב עת הזריעה עשה 'חשבון' לעצמו, אם בשנה שעברה כשהשקיתי את הארץ בכמות כזו של מים יצאו כ"כ הרבה חיטים, הרי קל וחומר שאם בשנה זו אגדיל את כמות המים, ואשקה את השדה פי שניים, בוודאי תצמיח השדה לכל הפחות כפליים מדאשתקד, ואכן לא חסך במים והשקה את השדה בהרחבה גדולה מאד, מה נעשה בדינו - ריבוי המים הרקיב את הזרע, ולא זו בלבד שלא נתנה השדה יכולה בכפליים כפי 'חשבוננו', אלא שלא צמחו החיטים כלל, ובא לתקן ונמצא מקלקל... ונתברר לאותו כסיל, כי בכדי שהארץ תצמיח פירות צריכה היא לכמות כזו של מים, ולא יותר, וה'שפע' אינו לטובתו כלל... והנמשל ברור ומובן ואין צורך להרחיב בו, לפעמים נדמה לאדם שאם היה לו יותר ממון – בוודאי היו לו חיים טובים, מלאים אושר ועושר, וכיו"ב משאר צרכי האדם, ואינו יודע שריבוי השפע שמתאוה לו אינו אלא כריבוי מים בשדה יתר על המידה...

כך היה מעשה לפני כמה שנים, תינוק אחד נחלה קשות ל"ע והוצרכו להובילו לבית חולים, במשך כמה שבועות שהה שם התינוק, והוריו שהו שם כמעט בכל שעות ה'מעט לעת', כמובן שכל הבית (עם שאר בניהם ובנותיהם) היה בוקה ומבולקה, והילד הקטן (הגדול מן התינוק) היה 'מתגלגל' מבית לבית, היום אצל דוד פלוני, למחר אצל השכן היקר, ולאחריו כמה ימים בבית הסבתא, וכך על זה הדרך. כמובן מאליו, הכל ריחמו עליו ורצו לשמח אותו ו'לפנקו', על כן כולם העניקו לו מיני מתיקה ביד רחבה, עד שראה אותו רופא אחד והבחין בו שהוא 'הולך וגדל' – מידות גופו הולכים וגדילים, והתרה הרופא לבל ימשיכו 'לפטם' אותו בממתקים, כי הדבר מסוכן עבור הילד. נקל לתאר את הרגשת הקרובים מאותו היום ואילך, ילד קטן ומסכן, אינו רואה כמעט את אביו ואמו, נודד הוא מבית לבית, אחיו התינוק שרוי במצב קשה, ולכאורה הדבר המתבקש ביותר הוא לתת לו דבר מתיקה להפיג צערו במקצת... אך אין

באר הפרשה - פרשת תרומה שקלים

בשמחה. כי מה לו לכאוב ולהצטער על העובר עליו, וכי ראית מימך אדם המצטער על 'טובתו'. ונמצא כי אמנם דברי חז"ל נאמרו לכל אחד ואחד כי אכן בידו להיות בשמחה על אף כל העובר עליו, אם יחזק וישריש בעצמו את האמונה השלימה.

ועשו לי מקדש - לבנות בית המקדש הפרטי

בפרשתן (כה ה), 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ונודע מה שכתב ה'אלשיך' הק', ושכנתי 'בתוכו' לא נאמר, אלא 'בתוכם' - בתוך כל אחד ואחד. וכבר איתא במדרש (שמו"ר לג א) בריש פרשתן - 'אמר הקב"ה לישראל מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה, משל למלך שהיתה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונשאה, ביקש לילך עמה אל ארצו, אמר לו המלך, בתי שנתתי לך יחידית היא לפרוש ממני איני יכול, לומר לך אל תסלה איני יכול, אלא זו טובה עשה לי שבבל מקום שאתה הולך - עשה לי קיטון אחד שאדור אצלכם... כך אמר הקב"ה לישראל... בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר ועשו לי מקדש (הבית אהרן) ז"ע היה מצווה לאברכים לעסוק בדברי מדרש זה².

אדם כזה אינו 'דוחק את השעה' - להיות יושב ומצפה מתי כבר תחלוף מעלי הנהגה זו (זולתי בתפילתו), ותבוא שעה אחרת בהנהגה חדשה, אלא שש ושמה בכל עת ושעה בהנהגת הבורא עמו.

וגם בזה יתבאר ביצד ניתן להרבות בשמחה שהיא מצוות הימים הללו של חודש אדר, כי זה כלל גדול, מקור העצבות נובעת מחסרון האמונה, שאינו מכיר בבירור שהקב"ה הוא מנהיג עולמו וכל מעשיו באמונה ולטובה, ועל כן תמיד אינו שמח בחלקו ואינו מסתפק במה שיש לו, לאידך, מקור השמחה הוא מבהירות האמונה באינו שבשמים, כדברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (סוכות תרמ"ה ד"ה מצות) בשם ה'חובות הלכות' אין שמחה בשמחת הבטח בה'.

וכן מבאר הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (כללי אורייתא אות ז) בלשון הפסוק (תהילים יט ט) 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', פקודי הוא מלשון 'חיסרון' (כמו ולא נפקד ממנו איש, במדבר לא מט), וכלומר, שהמבין שחסרון פרנסתו או חסרון הבריאות וכיו"ב כל אלו הנם פקודי ה' - הם באים מזה שהוא והנהגתו ישרים המה, ומקבל את הנהגת ה' עמו באהבה, אשר 'צורי ולא עוולתה בו', הרי מחשבות הללו משמחי לב המה, ותמיד יהיה

מנוס מ'להתאכזר' אליו ולא לתת לו אפילו אם יתחנן ויבכה... כי הטובה האמיתית עבורו הוא להתרחק מאותם דברים המרובים ב'סוכר' (צוקער) המזיקים לו...

ובאמת מעשה זה הינו מלמד על כל תהלוכות החיים, כי לקוצר בינתנו אין אנחנו יכולים להבין מדוע אין הקב"ה נותן לנו 'ממתקים'... והרי אנו כך כל 'מסכנים' ושרויים בצער... אך בורא כל עולמים שלפניו נגלו כל תעלומות הוא היודע ומבין ש'ממתקים' אלו אינם לטובתנו אלא הם 'מזיקים', ודייקא לגודל רחמיו הוא נוהג עמנו כביכול במידת ה'אכזריות' ואינו נותן לנו ברצותו לשמור עלינו מכל דבר רע.

ט. הנה ידוע מה שכתב השל"ה הקדוש (ריש פר' וישב) - 'המועדים של כל השנה יש להם שייכות לפרשיות שחלות בהן', עכ"ל. וכבר אמרו שעל כן תחול פר' תרומה לעולם בחודש אדר, כי 'ושכנתי בתוכם' מורה על חודש אדר שהוא זמן של השראת השכינה לכל איש ישראל באשר הוא, וכמו שאמר הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (חי' הרי"ם לחודש אדר), שבחודש זה צריך כל איש ישראל לעשות עצמו משכן, ולכן נקרא 'אדר' על שם שהקב"ה בא לדור כביכול בקרבנו.

ואיתא ב'חי' הרי"ם' (שם) כי בכל חודש אדר מתעורר למעלה (אצל כביכול) תשוקה לישראל, וזהו פירוש אדר מלשון דירה, ובכן צריך איש ישראל גם להתעורר בלבו תשוקה בוערת - שישתוקק מאד שיזכה לעבוד לפניו יתברך שמו. כדברים הללו כתב הרה"ק ה'מאור עינים' זי"ע (תרומה ד"ה ויקחו) על מה שאמרו חז"ל (תענית כט). משנכנס אדר מרבים בשמחה, שהרי זמן הנס היה רק בי"ד ובט"ו בו, ומדוע צריך להרבות בשמחה כבר מתחילת החודש. ומבאר עפ"י מה דאיתא (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ב) 'שמות החדשים עלו עמהם מבבל', ויש טעם לכל חודש מדוע נקרא דווקא באותו השם, 'וטעם החודש אדר למה נקרא כך הוא מפני שבחודש זה נרמז א' דר, ר"ל א' שהוא אלופו של עולם וכו' דר עם התחתונים שמשרה שכינתו עם התחתונים', ומהאי טעמא כל החודש זמן שמחה הוא מהתקרבות הקב"ה אל ברואיו ומהשראת השכינה שבו.

זבזה ביארו מה שאמרו חז"ל (ילקוט פר' תרומה, מד"ד ויקרא פרשה י"ב) על הפסוק בפרשתן (כה ח) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' - כל מקום שנאמר 'לי' הרי זה לעד ולעולמי עולמים. וצריך ביאור, וכי אכן היה המקדש 'לעולמי עולמים', והרי כהיום הבית חרב, ואין לנו לא קודש ולא מקדש. אלא ביארו בספרים (וכן אמר

הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע) עפ"י דברי המדרש הנ"ל שהקב"ה מבקש מאתנו בכל מקום שאתם הולכים עשו לי קיטון אחד שאדור בתוכו - ו'אדור' זה שייך אף כהיום, ע"י שמקדש האדם את עצמו ב'מחשבה דיבור ומעשה' בכל אבריו וחושיו, בזה הנו מכין מקום בקרבו שישכון בו ה'".

י. בפרשתן (כה ב), 'דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי', ומבאר הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע על יסוד האמור שכל עניין המשכן וכליו מרמז על המשכן הפרטי שבגופו של אדם, שצריך לקדשם ולטהרם עד שיהיו ראויים שתשרה עליהם השכינה, שבא הכתוב לומר מאת כל איש אשר ידבנו לבו - מה שלבו חומד לדברים שהם מותרות אצלו [כדוגמת 'נדבה' שהיא יותר ממה שמחויב] מזה תקחו את תרומתי, שיפריש אותם דברים שליבו חומד ומתאוה אליהם, ועי"ז יזכה שהשי"ת ישכון אצלו בגופו ונפשו (עי"ש עוד בהרחבה). והנה הגה"ק החיד"א זי"ע (פתח עינים מגילה יג:) מביא מעשה שנכתב בספר 'איומה כנדגלות' לרבי יצחק עונקיניירה (נדפס ה' של"ז) פ"א נדד יהודי עשיר לאחד מהאיים הסמוכים לספרד לצורך פרנסה ומסחר, לצורך המסחר לקח עמו הון רב ועצום - כל רכושו. בהיותו במדבר פגע בקבוצת שודדים שעטו עליו כעל שלל רב, שדדוהו והשאירו נקי וחסר כל, עבר שם איזה נכרי שהיה נראה גיבור ואיש מלחמה, ובכה היהודי לפניו על גורלו הקשה שפקד עליו, חמדת הממון ניצתה אצל הנכרי, עד ששאל את היהודי, באם ארדוף אחרי השודדים ואציל את הממון, כמה מהממון הלזה תשאיר אצלי כתשלום, ענה היהודי כעשירית - שגם זה היה הון רב ועצום, לא הסכים הנכרי, ולאטו העלה היהודי את המחיר כמה שהוא מסכים לתת משלו לנכרי, אבל הנכרי בשלו... עד שאמר לו הנכרי, הנה אם אוכל לקחת הכל לעצמי ואתן לך כמה שאני רוצה הנני מסכים לרוץ אחריהם ולהציל הממון. בלית ברירה הסכים היהודי וחתם לו על 'שטר' כתוב וחתום - בעד הצלת הממון יקח הנכרי את הכל לעצמו ויתן ליהודי כמה שהוא רוצה. ואכן, הנכרי הצליח בתפקידו, רדף אחרי השודדים ובגבורתו הוציא הגזילה מידי השודדים, ולקח הכל לעצמו כשהוא מראה לכל את 'שטר ההסכם'... ונמצא היהודי נפל מן הפח אל הפחת - משודד לשודד. בצר לו בכה לפני הנכרי, אכן חתמתני, אבל כל זה לא היה אלא מתוך הדחק, מעודי לא חשבתי לחלק כך ביננו את הממון ודמים אשר יגעתי עליהם כל השנים, בדם וביזע. והנכרי ברשעותו לא שם אל ליבו לבכיותיו.

בצר לו קרא היהודי את הנכרי למשפט אצל מלך ספרד שנקרא אלפונסו, בחשבו שממילא אין לו מה להפסיד... אפילו אם המלך יערוך פשרה ביניהם עדיין יהיה לו יותר ממה שיש לו כעת. המלך הבין היטב את מצוקת היהודי, ובדעתו הבין כי החתימה איננה אלא מחוסר ברירה, אבל לא היתה לו דרך מוצא להתחכם כנגד ההסכם שהוא כתוב וחתום לכל הדעות. באותו מעמד שהה גם 'חכם היהודים' הרי הוא רבי שמואל הכהן סקאלי, והוא ביקש מהמלך שברצונו לקרוא את הנכתב בשטר, ומצא 'פירצה' בשטר, וכה אמר למלך, עפ"י הצדק כתוב כאן שהכל שייך ליהודי, וכיצד... כי כתוב בה מפורשות כל מה שירצה יתן ליהודי, והיינו כל מה שירצה הנכרי (לעצמו) זאת יתן ליהודי, עתה הבה נראה - כמה רצה הנכרי לעצמו - את הכל, וממילא עליו לתת את הכל ליהודי, וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר.

עפ"י ביאר החיד"א, שהנה כך אמר אחשוורוש להמן הרשע 'הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך', ובסופו של דבר נתקיים 'ונהפוך הוא'... וכמו שכתבו התוס' (מגילה יג: ד"ה הכסף) 'גימטריא דהכסף עולה העץ, רמז לו שיתלה עליו', אך היכן נתקיים ונהפוך הוא באמרו והעם לעשות בו כטוב בעיניך, אלא, עפ"י האמור יתבאר, שרמז לו אחשוורוש והעם לעשות בו - תעשה בעם כטוב בעיניך, מה שרצית והיה טוב בעיניך לעצמך זה תתן להם... ולעניינינו נלמד בה, הנה היצ"ר מפתה את האדם להתנהג בעוה"ז כרצונו וכפי מה שלבו תאב, אך האמת כי מאויבי תחכמי... מה שאתה רוצה מאוד - את זה תתן להקב"ה, וכמאמר ה'דברי חיים' הנ"ל, אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, ר"ל, כל איש והנסיון שלו - היכן שיצרו בוער, במה שהאש בוערת בקרבו לעבור את העבירה - זאת יקריב וינדב לה'...

שמא תאמר גדולות אתה מבקש... וכי יש בכוחי לעשות את עצמי בית המקדש... לתת להקב"ה את אשר אני רוצה לעצמי... שמע נא למעשה שהיה, באחת ממסעותיו של הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל לקראת הקמת ישיבתו

באר הפרשה - פרשת תרומה שקלים

ומפורשים הדברים ב'ש"ך' על התורה (מגורי הארז"ל), וז"ל. 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', לא אמר משכן אלא מקדש, לומר, אם יקדשו עצמן יהיה כל אחד מהם מרכבה לשכינה, זהו ושכנתי בתוכם ממש, לזה אמר 'ועשו' ולא ועשית, כי כל אחד רמוז המשכן בנופו, הארון רמוז בלב, הכרובים... אלא לרמוז למה שאמרנו שיעשו בנופן - שיקדשו איבריהם ויעשו משכן ומרכבה לשכינה, ולזה אמר 'ועשו' וכן תעשו' שתי פעמים אחת למשכן ואחת לגופן".

ובזה מפרש המלבי"ם את דברי רש"י (פסוק ט) 'וכן תעשו - לדורות'. וק' כנ"ל, וכי המשכן היה לדורות והרי אינו קיים לדורות עולם. אלא ביאורו כדברי האלשיך הנ"ל בתוכו לא נאמר, אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, וע"ז בא הציווי וכן תעשו לדורות, שכל איש מישראל, בכל דור ודור, יעשה 'מקדש' ומקום להשראת השכינה בתוכו ע"י שיקדש עצמו. וכל איש ישראל שייך בזו הקדושה, שהרי אמרה תורה ושכנתי בתוכם, והכל בכלל 'בתוכם'".

המעטירה, הגיע לעיירה וישב שם עם רבני ומנהיגי הקהילה וקבעו על כל יהודי סך התרומה שביכולתו לתרום, בין האנשים הגיע יהודי אשר הניח על השולחן 500 זלוטי, הגר"מ הביט ברשימה שלפניו ואמר, לא אקח ממך, כי העריכו אותך שיש ביכולתך לתת רק 300 זלוטי... קח בחזרה 200 זלוטי, השיב היהודי אכן העריכו את היכולות שלי אך לא העריכו את הלב שלי... קילס הגר"מ שפירא תשובה זו וחזר עליה פעמים רבות בהמשך מסעותיו, צריך להעריך את הלב ולא רק את הכיס...

ולדין ייאמר, אל יעריך האדם את 'הכיס' והיכולת שלו... אלא את הלב... אם יתחנן אל השי"ת 'יחד לבני ליראה את שמך', ימצא שאכן יש בידו כח להתקדש למעלה למעלה מכפי יכולתו, וימלא ה' כל משאלות לבו לטובה ולברכה.

יא. כתב הרה"ק הדברי ישראל זי"ע (פר' בחקותי ד"ה או יאמר והתהלכתי בתוכם) כי הגן עדן של בני ישראל הוא בעולם העליון, וגן עדן של הקב"ה הוא בהאי עלמא - בתוך נפש ישראל המקדש עצמו.

יב. מובא בגמ' (בכורות ח:) ששאלו זקני אתונא את רבי יהושע בן לוי 'מציעתיה דעלמא היכא', פירוש היכן אמצעו של העולם, 'זקפה לאצבעתיה, ואמר להו, הכא', ובפשטות הכוונה שדחה אותם בקש, ולכן זקף את אצבעו והראה על המקום שעמד בו שהוא אמצעו של עולם, וכאשר שאלו אותו מנא ליה הא, אמר להם שיביאו חבלים למדוד. ביאר הרה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזביצא זי"ע עומק דבריהם [כי בודאי לא היו חז"ל מביאים בגמרא שיחה בטילה שדחה ריב"ל לאותם זקנים] שכוונת השאלה היתה על מקום בית המקדש שאמרו (עי' יומא נד:) שהוא באמצעו של עולם, ושאלו זקני אתונא היכן מקום השכינה, ולכך הראה להם 'כאן' היינו באצבעו כנגד הלב, כי כל אחד בונה בית המקדש בלבו, על ידי התגברותו נגד היצר הבווער בקרבו, וביד כל אחד ואחד לבנות מקום של השראת השכינה בקרבו ובפנימיותו.

יג. וכבר שמענו 'טענה' בקרב מחננו - תינח בימים מקדם כשהיו בני העולם זכים קדושים וטהורים להם נאמר 'ושכנתי בתוכם - בתוך כל אחד ואחד', אבל 'מה תאמר ומה תדבר' לבני דור האחרון הדוויים בגלות הגוף והנפש 'לא ראו מאורות מימיהם' וכי גם להם ייאמר 'ושכנתי בתוכם'. שמע נא לדברי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע (נועם אלימלך וישב, בד"ה א"י וישב), וז"ל, 'שמעתי משל מתוק מפי אדומ"ו הרב המגיד דק"ק ראוני זלה"ה (הוא הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע), והוא, שאנו רואים שכעת אשר אנחנו בגלות המור, יש בני אדם שזוכים לרוח הקודש בקל יותר מבימי הנביאים שהיו צריכין השבעות והתבודדות רב כידוע, כדי שישגו הנבואה ורוח הקודש. ואמר משל נפלא ומתוק, למשל המלך שהוא במקום כבודו בביתו, בחצירו בפלטין שלו, ויבוא איזה אוהב המלך וירצה להזמינו לסעודתו לביתו, אזי בוודאי יכעס עליו המלך, כי אין זה כבודו של מלך לצאת מפלטין שלו לבית אחרים - גם אם תהיה הסעודה גדולה עד למאד. ובלתי אפשרי שיזמין את המלך לביתו עד שיכין כל הכנות ויעמיד מליצים ופרקליטין גדולים שימצא חן בעיני המלך שיבוא לסעודתו.

אבל כשהמלך נוסע בדרך ורוצה ללון בדרך אזי כאשר ימצא מקום נקי באכסניא נקי אף אם בית המלון הוא בכפר, אם הוא רק נקי אזי זה בית מלונו ללון שם. והנמשל מובן ממילא, בזמן שבית המקדש קיים והיה שכינת כבודו בבית קדשי הקדשים, אז אם היה אדם רוצה לשאוב רוח הקודש או נביאות היה צריך עבודה גדולה וכו' אבל עתה בגלות המור שגם השכינה קדושה גלתה עמנו, ובעוונותינו הרבים היא נע ונד בארץ' ותשוקתה מאד למצוא

באר הפרשה - פרשת תרומה שקלים

יא

אֹתוֹ לְנֹשֵׁר כִּי כֹאשֶׁר הַנֹּשֵׁר שֵׁט בְּאוֹיֵר כִּךְ הוּא רֹאוֹת הָעֵינַי לֹמֵר שֶׁתְּעִצִים עֵינֶיךָ מֵרֹאוֹת בְּרַע'. כְּמוֹ"כ 'אֲרִיה' אֹתֵינִי 'רִאיה', לְלַמְדֵנוּ שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם שׁוֹמֵר עַל עֵינָיו הֵרִי הוּא מְקַדֵּשׁ אֶת עֵצְמוֹ לְהוֹיֹת מִשְׁכַּן לַה', וְהַמִּשְׁכַּן נִעֲשֶׂה וְנִבְנָה עַל יְדֵי קְדוּשַׁת הָעֵינָיִים^{טו}.

יִדְבְּנוּ לָבוּ - תְּנָה לִיבֶךְ לִי

בְּפִרְשַׁתְּךָ (כֵּה ח), 'וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וּשְׁכֻנָּתִי בְּתוֹכְכֶם', הֵרַהֲ"ק ה'עֲרַבִי נַחֲל' זי"ע מְבִיא מִדְּבַרֵי ה'אֱלֹשֶׁךְ' הַק' בִּזְהֵ"ל, כִּי יֵשׁ לְתַמּוּהָ בְּעֵנִין עֲשִׂיית בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְשִׁכּוֹן שֵׁם שְׁכִינָתוֹ ית"ש, הֲלֹא הַשָּׁמַיִם וְשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יִכְלָלוּהוּ וְמָה בִּצְעָ בְּבִנּוֹת בֵּית. אֵךְ עֵנִין הַמְּכוּוֹן הוּא, כֹּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל נָתַן נְדָבָתוֹ בְּאֵהָבָה רַבָּה, וִירַאת שָׁמַיִם, וְרִצּוֹן לָבוּ, וְזִמְדוֹת אֱלֹהֵי הִירָאָה וְאֵהָבָה וְהִרְצוֹן, הוּא הַמּוֹבָחָר שֶׁבְּכָל מִדּוֹת הָאָדָם^{טז}, וְזֵהוּ כֹל

נִרְאוֹת מִצִּינּוֹ בְּדַבְרֵי הֵרַהֲ"ק ה'חֲתָם סוֹפֵר' זי"ע (דְּרָשׁוֹת קִיב: ד"ה וְעִשִׂית) עַל הַפְּסוֹק 'וְעִשִׂית פְּרוּכַת וְכוּ' מְעֵשֶׂה חוֹשֵׁב יַעֲשֶׂה אֹתָהּ כְּרוֹבִים', רִמּוֹ לְאָדָם שֶׁמְעֵשֶׂה חוֹשֵׁב וּמַחֲשֵׁבָתוֹ הַקְּדוּשָׁה יַעֲשֶׂה אֹתוֹ (אֶת הָאָדָם עֵצְמוֹ) כְּכְרוֹבִים עֲלִיזִים - מְלֹאבֵי עֲלִיזוֹן^{יז}.

בְּפִרְשַׁתְּךָ (כֹּו א), 'וְאֵת הַמִּשְׁכַּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעוֹת... מְעֵשֶׂה חוֹשֵׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם', וּבְרַש"י, פְּרָצוֹף אֶחָד מִכֹּאֵן וּפְרָצוֹף אֶחָד מִכֹּאֵן, אֲרִי מִצַּד זֶה וְנֹשֵׁר מִצַּד זֶה. וּבִיאָרוּ צְדִיקִים (עֵי"י אֹצֵר הַמַּאֲמָרִים לְהַגְר"א וְוִיִּים, מַאֲמָר טו, מַאֲמָר נוֹרָא הוֹד בְּעֵנִין קְדוּשַׁת עֵינָיִים) בְּדֶרֶךְ רִמּוֹ עַל קְדוּשַׁת עֵינָיו שֶׁל אָדָם - שֶׁבְּשִׁמְרַת עֵינָיִים יִזְכֶּה לְהוֹיֹת 'מִשְׁכַּן' לְשְׁכִינָה^{טו}, שֶׁהִנֵּה 'נֹשֵׁר' מִרְמּוֹ עַל שְׁמִירַת הָעֵינָיִים, כְּמוֹ שֶׁפִּתַּח הַטּוֹר בְּתַחֲלִיל 'אוֹרַח חַיִּים' לְבֵּאֵר בְּדַבְרֵי יְהוּדָה בֶּן תִּימָא 'הוּי קָל כְּנֹשֵׁר - כְּנֹגַד רֹאוֹת הָעֵינַי, וְדִימָה

מִקּוֹם דִּירָה לְשִׁכּוֹן בֵּה, וְאִם מִצָּאָה מִקּוֹם מְנוּחָה, מִקּוֹם נָקִי - אָדָם שֶׁהוּא רָק נָקִי מֵעֲבִירוֹת וְחַטָּאִים אֲזִי שֵׁם הִיא דִּירָתָה'. נִרְאוֹת לְמַדְנּוֹ כֹּאֵן, שֶׁבְּקָל נֹכַח בְּדוֹרְנוֹ שִׁיבּוֹא הַקַּב"ה לְשִׁכּוֹן בְּתוֹכְנוּ, בְּתַנָּאֵי שְׁנֵטָהָר עֵצְמָנוּ מִן הַחַטָּאִים, וּבְפִרְט בִּימִיָּם הַלְלוּ, וְכֹל הַבָּא לִיטְהַר מֵעֲלָתוֹ רַבָּה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בִּימֵי הַנְּבִיאִים, וְדוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים הֵם הַמוֹכְשֵׁרִים לְהַתְּעַלּוֹת בְּתַשׁוּבָה וְטִהַרְתָּ לְבָב.

יִד. מְעֵשֶׂה בְּאֵשׁ אֶחָת שֶׁהוֹצֵרָה לְאִיזָה יְשׁוּעָה גְדוֹלָה מֵאֵד לְמַעֲלָה מִדֶּרֶךְ הַטֶּבַע, וּבֵאת לְפָנֵי הֵרַהֲ"ק מֵהֵר"א מִבְּעַלְזָא זי"ע וְהַזְכִּירָה עֵצְמָה לְטוֹבָה, אִמֵּר לֵה הֵרַהֲ"ק הֵיֵאךְ אוֹכַל לְאוֹשִׁיעֶכֶם, וְכִי מְלֹאךְ אֲנִי, אִמְרָה לוֹ הָאֵשׁ, לֹא, אֵלֹא שֶׁהֵרַבִּי גְדוֹל מִמְּלֹאךְ, נִעְנָה הֵרַהֲ"ק וְאִמֵּר לֵה 'דָּאֵס יָא' (אֲכַן נְכוּנִים הַדְּבָרִים), וּפְעַל עֲבוּרָה יְשׁוּעָה גְדוֹלָה. הֵרַהֲ"ק מֵהֵרִי"מ מְזִינְקוֹב זי"ע אִמֵּר פֶּעַם לְבַחֲרוֹר שֶׁהֵבִיט עֲלָיו, מָה לָךְ כִּי תַעֲמוּד וְתִבְיֵט עֲלַי, א"ל הַבַּחֲרוֹר כִּי עֵנִין גְּדוֹל הוּא לְתִיקוֹן הַנֶּפֶשׁ לְהִבְיֵט עַל הַצְּדִיק, אִמֵּר לוֹ הֵרַהֲ"ק, כְּתִיב (יִשְׁעִיָה ס כֹּא) 'וְעַמְךָ כֹּלָם צְדִיקִים', אִם כֵּן 'תִּיקוֹן' גְּדוֹל יִהְיֶה לָךְ אִם תִּבְיֵט וְתִתְּבוֹנֵן בְּעֵצְמְךָ... כְּלוֹמֵר שֶׁאֵזוּ בְּאִמַּת יַעֲלֶה וְיִגִּיעַ לְהוֹיֹת צְדִיק.

טו. וְכֵן אֵינִי ב'תְּרַגּוֹם יוֹנָתָן' עַל הַפְּסוֹק (יִשְׁעִיָה לֵג טו טז) 'עוֹצֵם עֵינָיו מֵרֹאוֹת מוֹרַע, הוּא מְרוֹמִים יִשְׁכּוֹן מִצְדּוֹת סְלֵעִים מְשֻׁבָּב' - 'יֵהָא בֵּית מִשְׁרוּהֵי בֵּית מִקְדָּשָׁא', וְהֵינּוּ שֶׁהוּא עֵצְמוֹ וּבֵיתוֹ יֵהָא 'בֵּית הַמִּקְדָּשׁ' מִמֶּשׁ.

טז. בִּיסוּד זֶה פִּירַשׁ (ש"ס) עוֹד, שֶׁהִנֵּה נֹאמֵר כֹּאֵן בְּפִרְשַׁתְּךָ לְעֲשׂוֹת 'כְּרוֹבִים' עַל הַכְּפוֹרֶת שֶׁעַל גְּבֵי אַרְוֹן הָעֵדוֹת בְּקוּדֵשׁ הַקְּדָשִׁים, לְאִידֶךְ מִצִּינּוֹ בְּמִקּוֹם אֲחֵר (בְּרַאשִׁית ג כד) שֶׁלֹּאֲחֵר שֶׁגִּירַשׁ הַקַּב"ה אֶת הָאָדָם מִגֵּן עֵדֵן 'וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לִגֵּן עֵדֵן אֶת הַכְּרוֹבִים וְכוּ' לְשִׁמּוֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים' וּפִירַשׁ רַש"י, שֶׁהַכְּרוֹבִים הֵם 'מְלֹאכֵי חִבְלָה', וּמַעֲתָה יֵשׁ לְהַתְּבוֹנֵן הָאֵם הַכְּרוֹבִים הֵם קוּדֵשׁ קְדָשִׁים אוֹ לְהַבְדִּיל מִלֹּאכֵי חִבְלָה. אֵלֹא הַבִּיאָרוֹר הוּא עַפ"י דְּבַרֵי הַזּוֹהַ"ק (תִּיקוּנֵי זוֹהַר יח): שְׁשֵׁנִי הַכְּרוֹבִים הֵם כְּנֹגַד ב' הָעֵינָיִים, וְאֲכַן, אִם הַכְּרוֹבִים הֵם מִבְּעַד לְפְרוּכַת הֵרִי זֶה קוּדֵשׁ קְדָשִׁים... אֲבָל אִם הֵם ח"ו מִחוּץ לִגֵּן עֵדֵן - בְּרַחוּבָה שֶׁל עֵיר וְעֵינֵיהֶם רֹאוֹת כֹּל הַנִּקְרָה... אוֹ אֵז הֵם אֲכַן מְלֹאכֵי חִבְלָה, כְּלוֹמֵר, שֶׁרָק אִם שׁוֹמֵר עֲלֵיהֶם ב'מַחֲצוֹת' לְבַל יִצְאוּ חוּצָה הֵרִי זֶה קוּדֵשׁ קְדָשִׁים וּמִתְּקַדֵּשׁ בְּקְדוּשַׁת הָעֲלִיזוֹנָה, וְאִם הָעֵינָיִים מִשׁוֹטְטוֹת חוּצָה בְּדֶרֶךְ הַפְּקוּרוֹת רַח"ל אֲזִי אֵינִי לָךְ מְלֹאכֵי חִבְלָה גְדוֹלִים מֵהֶם.

הֵרַהֲ"ק ה'בֵּית אֲבְרָהָם' זי"ע (שְׁבוּעוֹת) פִּירַשׁ בְּשֵׁם אֲבִיו הֵרַהֲ"ק ה'דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל' זי"ע הַלְשׁוֹן שְׁאוֹמְרִים ב'אֲקִדְמוֹת' (בְּחַג הַשְּׁבוּעוֹת) לְמִקְדָּשֵׁי בְּאַנְפָּא עֵינִי פְּנוֹת גִּירֵי קְשָׁתָא, 'שִׁישְׁמוֹר אֶת עֵצְמוֹ מֵהַסְּתַכְלוּיּוֹת אֲסוּרוֹת כְּמוֹ שְׁרוּצִים לִירוֹת בּוֹ וְהַכְּדוֹר נֹגַד פְּנִי'.

יז. מְעֵשֶׂה בְּאִישׁ שְׁבִימִים מִקְדָּם (לְפָנֵי ה'מִלְחָמָה') לֹא הִיָּה שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוּוֹת, בְּאִמְצַע הַמִּלְחָמָה כְּשֶׁנִּקְלַע לְעַת צָרָה וְצוּקָה קִיבַל עַל עֵצְמוֹ שֶׁאִם יִינְצַל וְנִפְשׁוֹ תִּתְּנֵן לוֹ לְשַׁלֵּל, יִתְּחַלֵּל לְהַנִּיחַ בְּכָל יוֹם תְּפִלִּין (בְּעַת הַמִּלְחָמָה לֹא הָיוּ לוֹ תְּפִלִּין כָּלל). וְאֲכַן בְּנִיִּסֵי נִיִּסִּים נִשְׂאָר הֵלָה שְׂרִיד יְחִידִי מִכָּל מַחְנֵהוּ. בְּיוֹם 'שַׁחְרוּרָם' נִלְחַמוּ צָבָא אֲרַה"ב בְּחִיִּלֵי הָאוֹיֵב

באר הפרשה - פרשת תרומה שקלים

שהוא כינוי לישראל, 'ור"ל כי חיצוניות הדבר באמת מה בצע בו, אבל בפנימותו רצוף, ר"ל נצטרף אהבה וקדושת כל איש ואיש מישראל, וכאן נמצא כאן היה קדושת כל ישראל ביחד, לכן שם השראת שכינה וכאמור'.

ונמצינו למדים כי עיקר חפצו של הקב"ה הוא במידת הרצון וההשתוקקות לעבודתו ית"ש, ולייחד לבבנו לאהבה וליראה את שמו ית', וכבר אמר קרא (משלי כג כו) 'תנה בני לבך לי', כי הלב הוא 'בית מדור' לשכינה באדם, והוא המקום אשר דרכו קרוב האדם אצל הקב"ה, כדאיתא בזוהר הקדוש (זו"ה רות צו): אמר רבי נחמיה בן הקנה לחכמים, בני, אין קרוב לפני המקום כלבו של האדם, וניחא קמיה יותר מכל קרבנות ועולות, וכתוב (תהלים עג כו) 'צור לבבי וחלקי אלוקים לעולם', והיינו שהקב"ה נקרא חלקי וצורי על ידי לבבי.

בא וראה עד כמה יקר בעיני ה' כשאדם רוצה ומשתוקק לעבדו ית"ש, עד שכבר מעתה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה את אשר רצה, וכמו שדייק הרה"ק הארון עדות' זי"ע בלשון הכתוב 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', שלכאורה היה צריך לומר בלשון עתיד 'ואשבון

הקדושה שבתוך איש הישראלי, וידוע כי בהיות אדם מקדש עצמו במדות אלה ממשיך בזה על עצמו השראת שכינה, כי הש"ת אוהב מדות אלה, ובכל מקום אשר נמצאים שם אלה, כביכול מצמצם עצמו ושורה שם. אך אינו דומה קדושת איש אחד לקדושת צירוף אנשים רבים לענין המשכת השראת שכינה כנודע (ע' אבות פ"ג מ"ו). ולכן צוה ה' שכל אחד מישראל יתן נדבתו, ונתנו כל אחד מהם באהבה רבה היותר אפשרית, ומנדבות האלה נבנה הבית, נמצא נצטרף שם קדושת כלל ישראל ביחד, ונמשך ממילא עי"ז בבית המקדש השראת שכינה באופן היותר נאות שראוי להמשיך לצירוף קדושת כלל ישראל.

ובזה מבאר בלשון הכתוב (שה"ש ג ט"ו) 'אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון, עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים', שהכוונה היא בלשון תימה, וכלומר, שהפסוק מתמה ואומר, וכי אפריון עשה לו המלך שלמה [הרומז על הקב"ה, מלך שהשלום שלו] מעצי הלבנון ומעמודי כסף וזהב וארגמן, והרי מה בצע לו להקב"ה בעצים ובכסף ובוזהב, אלא תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים

ימ"ש, ובתוך הקרב נפל 'פגז' על ידו השמאלית והיא נקטעה... אחר זמן כשהגיע היהודי לחוף מבטחים בארה"ב נכנס אל הרה"ק ריי"צ מליובאוויטש זי"ע ושטח את תמיהתו, וכי בדיוק יד זו שעליה הייתי אמור לקיים הבטחתי ולהניח עליה תפילין היא נפלה, ענהו הריי"צ, אם היתה ידך נשאת היית יכול לחשוב שהקב"ה נצרך להנחת תפילין שלך, וזה אינו - כי אין הקב"ה צריך לפעולות גשמיות בקיום המצוה כי אם בטהרת והתעוררות הלב בעת קיום המצוה, וזה יש בידך לעשות גם כאשר אין לך יד...

יח. וכך שמעתי לבאר בפסוק (תהלים קיח יט-כ) 'פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה י-ה, זה השער לה' צדיקים יבאו בו, שכך עונים למי שבא ונוקש על השער והדלת ברצותו להתקרב אל ה', כי אכן זה השער - עצם הנקישה, החיפוש וההשתוקקות שם הוא ה'שער', אם הנך עומד שם, הרי שהגעת למקום הראוי והנכון בשער לה'.

יט. פעם שפך אחד מחסידי הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע את מר לבו לפני רבו, רבי, מלא הנני בשאיפות ורצונות טובים מכף רגל ועד ראש - ללמוד ולהתפלל, אבל, תמיד הם נשארים בגדר 'רצונות' בלבד, ואין הדבר עולה בידי, חוששני שעל מצבת קברי יחקקו 'כאן נטמן בעל השאיפות' (שלא עלה בידו להגשים את שאיפותיו). נענה ה'נתיבות שלום' ואמר, אם אמצא לנגד עיני בעודי מהלך בבית החיים מצבה אשר נכתב עליה 'פה נטמן בעל השאיפות' מיד אעמוד שם לומר כמה פרקי תהילים... וכי קלה היא בעיניך להיות 'בעל השאיפות', הלא זה כל האדם, להשתוקק ולחפוץ לעשות רצון קונו באהבה.

ודע, כי אין דרך לבטל תשוקות רעות בלב האדם, כי אם ע"י שיכניס בו תשוקה לטוב, לתורה ומצוה, לקרבת ה' ועבודתו יתב"ש, כמשל המושלים, בבית אחד שפרצה בו שריפה, ובאו 'חכמים' ושאו את העשן - אבל לא הצליחו מאומה במלאכתם, עד שבאו ה'מבינים' ואמרו להם, אין חלל בעולם ללא אויר, רק אם תכניסו אויר צח לתוך הבית ממילא יסתלק העשן...

וכך איתא כמה פעמים מהרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (פרשת צו תרע"א, ועוד הרבה) כי טבע הלב להשתוקק - אין לב שאינו משתוקק, על כן אי אפשר לבטל תשוקות רעות - תשוקות לתאוות וחמדת עולם, אלא על ידי שיגביר

ו"ל, יראה דרומנו לנו, מי שידבנו לבנו ולא ימצא די ידו, כגון הנשיאים שרצו בנדבת לבם ליתן אבני שהם ומילואים ולא מצאו די ידם והמציא הקב"ה להם ע"י עננים בלקיטת מן, כפירוש רש"י בפסוק 'והנשיאים הביאו', והיינו דרמו כאן איש אשר ידבנו לבנו ולא יכול ליתן, תקחו את תרומתי, כי אני אומין לו בנדבת לבו. עכ"ל (כלומר, בפשטות מובא בכל מפרשי התורה, שהם נתעצלו מהביא נדבת המשכן, ואילו החת"ם מחדש כאן, שאדרבה לגודל השתוקקותם הזמין להם הקב"ה מן השמים מה שלא היו יכולים להביא בכוחות עצמם) כא.

בתוכם' וכדרך שפתח בתחילה באומרו ועשו, גם צריך ביאור מדוע נאמר בתוכם ולא בתוכו - בתוך המקדש, אלא, שבא הכתוב לגלות לנו, כי מאותה שעה בה ירצו וישתוקקו לבנות בית לה' ולעשות את המשכן כבר נחשב להם כאילו המשכן עומד ובנוי ותיכף ומיד הקב"ה שוכן בתוכם, וזהו שאמר ושכנתי בלשון עבר, כי עוד במרם עשו את המשכן בפועל כי הקב"ה שכן בתוכם, ומדויק גם לשון בתוכם ולא בתוכו, כי באותו הזמן בו ירד הקב"ה לשכון עליהם עדיין לא נבנה המשכן וממילא לא שייך לומר 'בתוכו', אלא בתוכם - בלב המשתוקקים.

ו'מעניינא דיומא' הוא - 'שבת שקלים', שהנה אמרו חז"ל (במדב"ר פרשה יב, ג; הובא ברש"י ר"פ כי תשא) 'זה יתנו, אמר רבי מאיר, נטל הקב"ה במין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד (ומשקלה מחצית השקל), והראה לו למושה בזה יתנו', והוא פלא, וכי יש מטבעות גשמיים

ולא עוד, אלא שהשי"ת מסייע ביד כל הרוצה באמת שיזכה בפועל למלאות תשוקת לבבו הטוב², וכמו שכתב הרמ"ק ה'חתם סופר' ז"ע (תו"מ ד"ה אשר ידבנו) על הפסוק (בה ב) 'אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי',

בקרבו את התשוקה לטוב, כי כאשר יהיה בלבו רצון ותבערת אש קודש להתקרב אל ה', ממילא יסוגו ויתבטלו שאר תשוקות וחמדות שאינם טובים.

כ. איתא במדרש (ויק"ר שמיני יב א) מעשה באדם אחד ששתה ושתה יין ושכר לשכרה עד בלי די... עד שמכר כלי ביתו בעבור קניית ה'משקה', כראות בניו את הנעשה עם אביהם, נענו ואמרו 'אין אבינו משאיר לירושתנו אפילו שווה פרוטה'. נתחכמו הבנים, והשקו את האב עד הגיעו לשכרותו של לוט, ואז תפסוהו והניחוהו בבית העלמין - כדי שיתפקח שם משכרותו, וכשיקוץ משנתו לא ידע מי הביאו הלוט, יתחרט על שתייתו המופרזת, והכל יבוא על מקומו בשלום. מה עשה הקב"ה, שלח בסמוך לבית העלמין כמה סוחרי יין עם חמורים טעונים יין לרחצה, לפתע שמעו הסוחרים קול אנגריא - קול מלחמה, על כן השאירו את החמורים הטעונים בבית העלמין, וברחו משם כל עוד נשמתם באפם, ועדיין היה השיכור הלז ישן את שנתו העמוקה מן היין. אחר זמן הקיץ האיש והנה רואה מעל ראשו נוד יין, לא חשב רבות מי הוא ומי שם את היין - אלא קם מקומו התיר את הנוד וחזר לשכב על הארץ כשפי הברזא בתוך פיו, ומנטפת טיפין טיפין - יין לתוך פיו, בלא שום טירחה כלל וכלל.

כעבור ג' ימים, אמרו הבנים לעצמם וכי כך אנו נוהגין עם אבינו, הבה נלך ונראה מה מצבו. מה מאד נבהלו ונשתוממו לראות את אביהם שוכב ושותה... ושותה... נענו הבנים ואמרו אף כאן לא עזב אותך ה', עשו ביניהם תקנה שמהיום והלאה כל יום ישקה אחד מהבנים את אביהם יין.

ממעשה זה למדנו עד כמה גדול כוחו של רצון, כי כמה ניסים ונפלאות נעשו לו לאותו שיכור - שלפי הנראה מדברי המדרש לא היה ידוע כאחד מ'צדיקי הדור', ומן השמים נסתבב שישמעו קול הנראה כקול מלחמה, ואף השאירו את החביות בבית הקברות, אם כן קל וחומר שלא ימנע ה' את הטוב לכל הרוצים לילך בדרך הטוב והישר. כא. חידוש נפלא מצינו בדברי רבינו הרמב"ן על הפסוק (כה י) 'ועשו ארון', המדייק הלשון שנאמר ועשו שהוא לשון רבים, כי אכן 'יתכן שירמוז שיהיו כל ישראל משתתפין בעשיית הארון בעבור שהוא קדוש משכני עליון, ושיזכו כולם לתורה', ומביא ראיה לדבריו מדברי חז"ל (שמו"ר לד ב), עי"ש. אך עדיין צריך לבאר כיצד שייך שכל ישראל, שישים ריבוא איש, יתעסקו ויבנו את הארון שלא היה אלא אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו. ומבאר הרמב"ן בזה"ל, והעסק, שיתנדב כל אחד כלי זהב אחד לארון, או יעזור לבצלאל עזר מעט, או שיכוונו לדבר. ומכאן למדנו נפלאות, כל הרוצה לבנות את הארון ומכוון את ליבו לדבר - הרי הוא בכלל בוני הארון, עד שניתן לומר ועשו ארון - שיהיו כל ישראל משתתפין בעשיית הארון (בפועל), ומכאן תבין עד היכן מגיע כוחו של רצון...

באר הפרשה - פרשת תרומה שקלים

גרידא אלא הראהו שתהא נתינת המטבע מתוך התלהבות
אש קודש^י, עכ"ד. ובוה יתבאר, כי אין הכוונה ב'מטבע
של אש' למעות גשמיים, כי בוודאי אין מקומן תחת
כסא הכבוד, אלא ל'אש' ההשתוקקות והתלהבות של
בני ישראל, 'אש' זו אכן נגזרה תחת כסא הכבוד, וברוב
חביבותן מתענג ומשתעשע הקב"ה בהן כביכול^י.

וביותר אפשר לבאר, שמטעם זה ציוונו הבורא לתת
רק מחצית השקל ולא שקל שלם^י, להורות
לנו שאין הקב"ה זקוק לשקלינו כלל, אלא שנעורר את

מתחת כסא הכבוד, והרי שם הוא משכן נשמות ישראל
אשר הם חצובות מתחת כסא הכבוד, ומה ענין מטבעות
זהב למקום גבוה כזה.

אלא יבואר, עפ"י מה שסיפר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם'
זי"ע, שפעם איקלע ל'ארץ אשכנז', נכנס לבית
הכנסת, ושמע את החכם דורש ומקשה, מדוע הראה
הקב"ה למשה 'מטבע של אש', והלא כדי להבין את
משקל המחצית השקל היה יכול להבין גם ממטבע
של מתכת, ותירץ, שבוודאי לא הראה לו מדת מטבע

כב. לימים חזר ה'חידושי הרי"ם' על דבריו אלו לפני רבו הרה"ק רבי מנחם מנדל ה'שרף' מקאצק זי"ע, והשתומם
איך בא לאותו דרשן ממדינת אשכנז לומר תורת אמת כזו, השיבו רבו, שבמקומם מחשיבים ומהדרים מאד
במצות הכנסת אורחים, לכן זכה לחדש תורה זו.

כג. וראה בגודל מעלת ה'תשוקה' והגעגועים, כה אמר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (אמור תרל"ו) כי בן המלך הסמוך
על שולחן אביו בתוככי ארמון המלוכה יש לו כל טוב שבעולם, כי כלום חסר מבית המלך, אבל דבר אחד
חסר לו, והוא: ה'געגועין' למלך, ואת הדבר היקר הזה יש רק למי ש'רחוק' משולחן המלך, ומביא מקור לדבריו מדברי
רשב"י באידרא.

ובזה מבאר את דברי המשנה 'יפה שעה אחת בתשובה בעולם הזה, יותר מכל חיי העולם הבא', כי באמת הרצון
והתשוקה הוא הדבר שאין להשיגו בעולם הבא כמו בעולם הזה (ולכן 'יפה' בעולם הזה יותר), כמשל בן המלך שמתגעגע
לחזור לבית אביו, וכאשר חכמים הגידו כי זה היה כל המבוקש בשליחות נשמת האדם לעולם הזה כדי להרבות
התשוקה בלב האדם להתדבק בשורשו.

וכן אמר הרה"ק בעל התניא זי"ע (מאמרי אדה"ז כתובים שה"ש) לשבח את מעלת התשוקה, וז"ל, על דרך משל, בן
מלך כשהוא אצל אביו המלך לא שייך לומר שיהיה אז 'משתוקק' אל אביו, אבל כשנתרחק מאביו המלך אזי נכספה
וגם כלתה נפשו אל אביו. וכך נאמר בירמיה' זכרו את ה' מרחוק - מרחוק דוקא אזי תגדל התשוקה. וכמ"ש 'צמאה
נפשי בארץ ציה' דוקא, מתי אבא ואראה, מכלל שעדיין לא בא כו' ואז כמה לך בשרי.

מין הבאר

כה אמר רשב"י בזוה"ק (פרשת תרומה) ולית רעותא טבא דאיתאביד מקמיה מלכא קדישא (אין רצון טוב שנאבד
מלפני הקב"ה) ובגין כך זכאה איהו מאן דמהרהר הרהורין טבין לגבי מאריה (ולכן, אשרי מי שמחשב מחשבות טובות
ורצונו לקיים תורה ומצוה), ואע"ג דלא יכיל למעבד לון (ואע"ג שאינו יכול לעשותם בפועל) קוב"ה סליק ליה רעותא
כאילו עביד (הקב"ה מעלה עליו כאילו עשאו בפועל). ולמדנו שאין רצון טוב ותשוקה טובה ההולכים לאבדון, אלא
הכל יבא בחשבון ונחשב כמו שעשה בפועל.

כד. יש שביארו כע"ז, דלכן ציווה הקב"ה להביא מחצית השקל דייקא ולא שקל שלם, להורות לנו שאין רצונו של
המקום ב"ה דווקא בשקל שלם ובשלמות, אלא אפילו רק ב'מחצית', שאם עשה ככל יכולתו חשוב בעיני המקום
כמי שהגיע לרום המעלה. כי אם יפתח פתחו של מחט, כפי מה שבכוחו של בשר ודם לעשות, הקב"ה
יעזרהו להשלים, לא-ל גומר עלי.

וכך פירשו בשם הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע את הפסוק בפרשת שקלים (ל יב-יג) 'ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד
אותם וגו', זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש', דלכאורה יש מקום לשאול מדוע מזיקין
ל'בשר ודם' שיביא כופר נפש על חטאיו, והרי בידו לטעון טענת 'אנוס הייתי', כי יצירתו מן האדמה, ומחמת טבעו
החומרי נמשך אל הרע, להכי אמרה תורה 'כופר נפשו לה' - מחצית השקל בשקל הקודש', הרי את המחצית -
היינו התחלת העבודה אין מונע בעדך מלעשות, ועל מה שנמנע ממחצית זו, על כך יביא 'כופר נפש'.

ענין נפלא כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות ח"א קיט): בדברי הגמרא (מגילה יג:) 'גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל עמד והקדים שקליהם לשקליו' ובתוס' איתא (שם פז. ד"ה ודחי) שהמן נתן כל פדיונם, וקשה, והרי הם לא נתנו בפדיון אלא 'מאת הככר', כדכתיב (שמות לח כה) 'וכסף פקודי העדה מאת הככר', ואילו המן נתן 'עשרת אלפים ככר כסף' ונמצא שנתן פי מאה מפדיונם, כי כשתכפיל מאה פעמים מאת ככר יעלה בידך 'עשרת אלפים'.

ומבאר החתם סופר, דהא אמרו חז"ל (ברכות ז.) טובה מרדות אחת בלבנו של אדם יותר ממאה מלקויות (וברש"י 'מרדות אחת' לשון רידיי והכנעה שאדם שם על לבו מאליו), והנה אחר החורבן עיקר 'פרשת שקלים' לשום לב היאך אבדנו כל טוב, ולא זכינו לשקול מחצית השקל בבית המקדש. ו'מרדות' זו, כלומר, הרצון והתשוקה לתת מחצית השקל אף כהיום הזה היא עומדת לנו יותר ממאה פעמים ככה. נמצא שבזמן הבית אכן עלה החשבון רק ל'מאת ככר' אבל כהיום עולה החשבון פי מאה שהוא 'עשרת אלפים' ככר כסף (והרי בימי המן היה חרב הבית, ולא נתנו השקלים רק קראו בתורה 'פרשת שקלים', והקריאה בתורה, וכן קריאתנו כהיום הזה עולה לעשרת אלפים). ובזה יובנו דברי התוס' שעשרת אלפים של המן עולה כחשבון השקלים של בני ישראל - ואינו מדבר נגד השקלים הניתנים בפועל, אלא כנגד השקלים ה'ניתנים' כביכול - ע"י שימת לב והשתוקקות של בני ישראל. ועליהם אמרו 'הקדים הקב"ה שקליהם לשקליו' - להצילם

לבבנו להשתוקק לחפזין להתקרב אליו יתב"ש, דרחמנא לבא בעי, ואילו אמרה תורה להביא דבר גדול היה נראה שהחשיבות היא מצד עצם המטבע שנתן. לכן אמרו שנביא דבר קטן בלבד, להורות שעיקר נחת רוח שיש להקב"ה הוא מהרצון של בשר ודם לתת ולתרום משלו, ומשום הכי גם מתנה מועטת מתקבלת אצל הקב"ה לרצון, כי לא 'המתנה' מתקבלת אלא רצון הלב^{כה}.

נמצאנו למדין, שלא תרומת מחצית השקל עיקר, אלא מה שבשר ודם מלהיב את לבנו כאש להבה ומקריב את רתוחת דמו לעבודתו יתב"ש, ולפי"ז אין בין מצות שקלים בזמן שביהמ"ק היה קיים לזמן הזה שבעוה"ר אין לנו בית המקדש, שהרי זאת עדיין יש בדינו - להשתוקק לתת את השקלים, ולפי האמור הרי זה עיקר ושורשה של מצווה זו.

ולא עוד, אלא דכיוון שבזמן הזה אין לנו את השקלים בפועל ואי אפשר לנו אלא 'להשתוקק' - מתי יבואו לידינו ונקיימנה, השתוקקות זו חשובה יותר מאשר קיום המצווה בזמן שביהמ"ק היה קיים, וכך מפורש בספה"ק 'שפת אמת' (שקלים תרל"ג) 'נראה, כי הנדיבות מתקבל כמו אז, כי כל הקרבנות נתקבלו לרצון רק ע"י כח הנדיבות של ישראל, שמזה היו כל הקרבנות, וזה הנדיבות יש גם עתה, ואפשר יותר - ע"י שמשתוקקין לנדב להשי"ת כבראשונה, ועי"ז זוכים לכפרה על כל עוונותינו, וכמבואר בירושלמי (שקלים פ"ב ה"ג) 'זה יתנו כל העובר על הפקודים (אלו המצוות, שהן פיקודי ה' ישרים) - שחטאו בעגל^{כו}'.

כה. והיינו דכתיב (לעיל כד יז) 'ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר', וכפירושו של הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע שכאשר האדם רוצה לדעת אם הוא מקושר עם 'כבוד ה'', יבדוק את מדת התלהבותו בדבר מצוה ובעבודת הקודש, כי זה יוכיח על זה, וזהו אמרו 'ומראה כבוד ה'', הסימן כמה הוא מקושר לכבוד ה' - 'כאש אוכלת בראש ההר', כגודל התלהבותו בעבודת הבורא.

כו. וכבר איתא בזוה"ק (זו"ח רות) בהאי לישנא קדישא 'ורעותא דבר נש חשיב קמיה מפל קרבנין ועליון דכל עלמא. פין דבר נש שוי רעותיה בתשובה, לית תרעא בכל אינון רקיעין, דלא פתח לגביה' - ורצון האדם חשוב לפניו יותר מכל קרבנות ועולות של כל העולם, כיון שהאדם מעורר את רצונו בתשובה אין שער בכל הרקיעים שלא נפתח לפניו.

דבר נורא אמרו, כי פעמיים מצינו 'השלכת זהב לאור', פעם אחת (בפרשתו, רש"י כה לא) כאשר נתקשה משה בעשיית המנורה ואמר לו הקב"ה השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה, ולהבדיל את"ה בין הקודש ל... כשהשליכו את הזהב באש 'ויצא העגל הזה' (לב כד), ללמדנו שהכל הולך אחר כוונת הלב, שאם משתוקק האדם ב'מטבע של אש' אל הקב"ה אזי יוצא מנורה ואם ח"ו משתוקק ל... אכן יצא ה... הזה...

באר הפרשה - פרשת תרומה שקלים

חוט המשולש - ראש חודש אדר שחל בשב"ק פרשת שקלים הנה בהאי שתא חל ראש חודש אדר בשבת קודש, ונתעטר בג' 'כתרים', ר"ח אדר"ג, שבת ר"ה, ושבת שקלים, וכל אחד מהם קובע קדושה וברכה לעצמו, בכחו יש בידנו להתרומם ולהתעלות ולפעול ישועות גדולות בגשמיים וברוחניות², ועל אחת כמה וכמה כש'שלישה' כתובים' באים כאחד³.

וכבר הגיד ה'חווה' מלובלין זי"ע (דברי אמת פר' תרומה) את גדולת יום ראש חודש אדר, במאמרם (ביצה טו:) 'הרוצה שיתקיימו נכסיו, יטע בהן אדר', כי 'נכסיו'

מכליון וחרין, מגזירת המן ואחשוורוש. אף שאינם 'שקליהם' בפועל ידם, אלא בהשתוקקות שבלב.

ויובן נמי במה נתקשה משה להבין משקל השקל, כי לא הבין משה איך יתכן שעל ידי מטבע גשמי יזכה האדם לכופר נפש, לזאת הראה לו הקב"ה מטבע של אש, ללמדנו, שאין החשיבות במטבע כלל ועיקר, שהרי 'לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבקות' (חגי ב ח), ואין חפץ לה' כי אם באש התלהבות לבם של בני ישראל בעת הנתינה, ככתוב (משלי כג כו) 'תנה בני לבך לי', ובוה שפיר יתכפר לו.

כז. כתב הגה"ק מקאז'גלוב זי"ע (ארץ צבי, פר' שקלים תרפ"ו) בשם הרה"ק השרף מקאצק זי"ע עה"כ במגילה (ה יד) 'ובא עם המלך אל המשתה שמח', שאף שדברים אלו מדברי זרש המרשעת הם, מ"מ נכתב פסוק זה במגילה ללמדנו דרך בעבודת ה' - שאף אם עוברים על האדם כל מיני הרפתקאות וצרות, מכל מקום מגדרי כבוד המלכות הוא שבבואו לפני המלך אין מראים כל סימני עצבות. על כן אמרינן ובוא אל המלך - כשהאדם ניצב לפני הקב"ה מלכו של עולם, יסיח דעתו מכל מצבו, ויבוא אליו שמח וטוב לב, ומסיים, וז"ל. על כן כשמגיע ר"ח אדר - שמתקרבים לפני הוד מלכותו יתב"ש, צריכים להעביר כל הדאגות ולהרבות בשמחה, ע"ד ובא עם המלך שמח.

כח. מעשה שהיה ושמעתיו מבעל המעשה - אברך מן השורה מבני ירושלים היקרים (הדר בבי"ש) ור' מרדכי שמו, וממנו ניקח לקח טוב עד כמה צריך האדם לעבוד בעצמו ולא לסמוך על קדושת הזמן שתרום אותו אם לא יעשה כלום מעצמו. כי הנה ר' מרדכי בעל המעשה מסדר לרבים נסיעות (טיסות) בשמי מעל לקברי צדיקים שבגולה, מטבע הדברים גם הוא נוסע רבות במטוסים ברחבי תבל.

בכל נסיעה מתוספות לו עוד 'נקודות' אצל חברות הנסיעות, עד שהודיעוהו באחד הימים כי בנסיעה הבאה הוא זכאי לטוס ב'מחלקה ראשונה' תמורת 100 שקלים בלבד [לאילו שאינם בקיאים, בכל מטוס יש כמה 'כיתות', פעמים שתיים ופעמים שלוש, מחלקה פשוטה בה נוסעים המון העם כשהם 'יושבים צפופים ומשתחווים צפופים', ויש עוד מחלקה הנקראת 'ביזנעס קלאס', ולמעלה ממנה 'מחלקה ראשונה' בה יושבים הנוסעים בהרחבה גדולה, הכסא נהפך למיטה מוצעת בכרים וכסתות, משרתים עומדים הכן לשמשם בכל מיני שימוש במאכל ומשתה וכל צרכיהם, גם בבואם לשדה התעופה יקבלו אותם משרתים בסבר פנים יפות, לשאת את משאם ולהכניסם מדלת מיוחדת ללא כל המתנה בתור]. ר' מרדכי שאבתה נפשו לחוש פעם אחת בחייו על בשרו את ה'טעם' של העשיר, להרגיש 'מוישה דער גביר' מהסיפורים, הסכים להשקיע ב'ביזנעס' זה 100 שקלים, ובהתרגשות רבה קנה כרטיס לביזנעס קלאס.

בבוא העת, הופיע ר' מרדכי בשדה התעופה נרגש כולו, ברוב חשיבותו אפילו לא הביט על ה'תור' של ה'מסכנים' הממתינים שעות בתור לעבור את מעבר הגבולות, רק הלך אחר כבוד עם ה'משרת' שהוליכו עד למקומו המכובד ב'מזרח' של המטוס, שם שקע לתוך הכסא - מיטה, כשכל כולו אומר כבוד, איי געוואלדיג, מתמוגג הוא מנחת לארכו ולרחבו, תוך כדי שהוא מנסה את כל הכפתורים להגביה המושב ולהנמיך ההדום אשר לרגליו וכן להיפך וכו', וכו', והרגיש עצמו ב'עננים' - כפשוטו וכמדרשו, ובהיותו בין שמים לארץ הרגיש כמי שנהנה מב' העולמות, עליון ותחתון, ובכל רגע ורגע שהמטוס הגביה את עצמו חש ברוח הדמיון הטוב עליו שהוא מקפץ לשיא העושר והאושר, עוד רגע והוא כבר מתנגש בשמים וממעל להם.

באותה שעה החליט אחד מהנוסעים ה'פשוטים' לערוך סיור במחלקה הראשונה - לראות במו עיניו את ה'עשירים' היושבים שם ולדבר עמם [מחמת מידת הסקרנות שתפסה אותו, או מאחר שכל מטרת נסיעתו היתה לזכות את אחינו שבגולה במצוות 'הכנסת כלה', והחליט בנפשו להתחיל בעבוה"ק תיכף ומיד בעודו במטוס], משקרב הלה למדור העשירים, הסיט את הוילון המפריד ביניהם [כשמשרתי המטוס אינם מבחינים בכך] ולעיניו נגלה דמותו של ר' מרדכי אשר לבושו מעיד עליו כי הוא אחד מאנ"ש, אדם פשוט משלנו, מכיוון שכן נענה הלה ודיבר אל עצמו בקול, 'אה, אה, סתם א שלעפער' -] לא עשיר זה אלא איש פשוט ביותר מעניי העיר... ברגע זה הרגיש ר' מרדכי

באר הפרשה - פרשת תרומה שקלים

ז

הנשארים כקנין בידי האדם לנצח, הם מעשיו הטובים, (דאילו 'כסף וזהב' אינם נכסים נצחיים שהרי 'לא במותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו' - תהלים מט יח), ובפרט ה'תפילות' שהם מדברים העומדים ברומו של עולם (ברכות ו: וברש"י ד"ה דברים), ולא עוד אלא שעיקר התפילה בלחש היא, וזהו 'נכסים' מלשון כיסוי והצנע, וזהו אמרם הרוצה שיתקיימו ויתקבלו לרצון נכסיו - אלו תפילותיו, יטע בהן אדרה, פירוש יתפלל על זה בראש חודש אדר, אז יקבל ה'

את תפילתו, שנאמר אדיר במרום - זה התפילה העומדת ברומו של עולם, ה' - נעשה כולו 'רחמים', יתקבלו בקשותיו ויתמלאו משאלותיו.

ובפרט שהאי יומא - הוא 'ראש' לכל חודש אדר, שכולו זמן 'עת רצון', כמו שהובא מהרה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע (אדר ד"ה משנכנס) בשם זקנו הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע, ד'אדר' ר"ת ר'עוא ד'רעון א'שתכת,

שכל האוויר יצא לו מהבלון בפיצוץ אדיר... בין רגע הפך מעשיר ליורד רח"ל, כל עשרו ירד לטמיון בפחות מרגע, אילו היה ביכולתו היה פותח את חלון המטוס וקופץ משם מטה מטה עדי ארץ לגודל הבושה והבזיון, ומעולם לא נפגע כ"כ כפגיעה זו שפגע בו ה'משולח' בקריאתו 'אה, אה, סתם א שלעפער'.

באותה שעה הבין ר' מרדכי היטב היטב, כי לא תועיל לו לאדם הישיבה בביוזנעס-קלאס (או במחלקה ראשונה), גם המשרתים העומדים סביבו לא יעזרו לו במאומה כל עוד שלא יקרה שינוי בעצם מהותו ומצבו, כל זמן שהמצב ב'חשבון הבנק' אינו עולה מעלה מעלה, אזי כל 'ההופעה' מסביב לא תועיל כלום, ובת קול מכרזת ואומרת 'אה, אה, סתם א שלעפער'...

אף אנו נכריז בדין, אפשר לו לאדם לשהות במרכזו של 'ביוזנעס קלאס' - אלו השבתות וימים טובים, או בעניינינו שבת ר"ח ושקלים, שהם המקום והזמן לקנות את כל הטוב שבעולם, בתורה ויראת שמים, אפשר לו לאדם להימצא בין 'חבורה' טובה, עובדי ה', מאמינים וצדיקים, אבל כל זמן שלא יעשה שינוי אצל עצמו, כל עוד שלא יראה בחשבון הנפש שלו שעולה מעלה מעלה, עדיין בת קול מכרזת ואומרת 'סתם א שלעפער'.

וכבר אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע לרמזו בפרשת שקלים, כי 'שקל' בלשון הגמ' הוא לקח ונטל, וכלומר שהזמן מסוגל 'לקחת' את עצמו בשתי ידיים... (הובא בליקוטי יהודה).

גם ידוע מה שאמרו צדיקים כי 'חודש' הוא מלשון התחדשות, וכלומר שכח מיוחד יש בראש חודש להתחדש בעבודתו ית"ש, וכן איתא ב'בית אהרן' (פר' נח) בשם הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע שבכל ראש חודש נשפע מן השמים דרך חדשה לנצח את היצר הרע, שעל כך נאמר (בתפילת מוסף) 'ותשועת נפשם מיד שונא'. וכבר איתא ב'בית יוסף' (בטור סי' תכ"ג בד"ה ועומדים) בשם ספר 'ארחות חיים' (הלכות ר"ח סי' ב) לבאר מה שאומרים אנו שם בתפילה זכרון לכולם יהיו ותשועת נפשם מיד שונא שביום זה יש 'זיכרון לפני ה' להנצל מן היצר'.

והזמן גרמא ביותר בר"ח אדר, וכמו שפירש הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא ביכהן פאר לפר' שקלים) בהא דאיתא בגמ' (מגילה כט:): 'אמר רב פפא הלכך בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לימצי נפשיה באדר דבריא מזליה' - שהכוונה היא לאותו 'נכרי' שבקרבו, הוא 'עמלק' הוא היצר הרע, שעתה בריא מזליה לנצח את עמלק שבו...

מעשה באיש שבא לפני רבו, ובכה לפניו, רבי קדוש, הנה אמרתי 'פרשת המן' ביום ג' פרשת בשלח בכל ההדורים - הן באשמורת הבוקר, וכן בעיצומו של יום, לפני חצות ולאחר חצות, עם טלית ותפילין ובלעדיהם, הן באופן של כל פסוק בנפרד, ולאידך כל הפרשה כאחד, עם רש"י ובלא רש"י, עם טעמים ובלא טעמים, ומשום מה הסגולה לא עובדת אצלו, ילמדני רבינו מה לעשות, אולי ללמוד עם המפרשים... ענה הרבי, הסגולה עובדת כהוגן, אתה אינך עובד, כלומר שהסגולה עובדת לתת ברכה במעשי ידך... ואילו אתה אינך זז ממקומך מאומה...

וללמדנו בינה ודעת, הנה מסתובב האדם בימים מסוגלים לטהרה וקדושה, והוא מהלך הנה והנה ואומר - סגולת הימים אינה עובדת אצלי, צא תאמר לו - כי אתה אינך עובד... זוז ממקומך, תתחיל ללכת ולעלות בהר ה', ובזה תמצא כמה ה'סגולה' עובדת...

כט. ומעלה יתירה בשב"ק דנא, בו מוציאים ג' ספרי תורה לקריאת התורה (לפרשת השבוע ולר"ח ולשקלים), וכדאיתא בספה"ק שיש היכלות בשמי מרום הנפתחים לעת קריאת התורה לגודל האורה והקדושה שיש בקריאה בג' ס"ת, כי כל פתיחת ס"ת לקרוא בו הרי זה 'פתיחה' של שערי רחמים כידוע, וממילא כשפותחים להוציא ג' ס"ת הרי זה שעת רחמים ועת רצון שאין כמותה. והפליג בדבר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (לעניין שבת ר"ח טבת) ואמר שהוא בבחינת ראש השנה, שבו 'שלושה ספרים נפתחים'.

באר הפרשה - פרשת תרומה שקלים

הוסיף הרה"ק האדה"ק מסאדיגורא זי"ע (ועוד הרבה צדיקים), שבמוסף דשבת ראש חודש מצינו 'חידוש' נפלא שאינו כן בשאר מועדים וזמנים. והוא, שבמוסף דשבת זו נתקנה ברכה מיוחדת (בברכה האמצעית), ולא נתקן כך בשאר זמנים, וכגון, בשבת שחל בו יום טוב מתפללים הנוסח של יום טוב ומוזכרים בו שבת, לאידך בשבת חול המועד מתפללים נוסח של שבת ומוזכרים בו את המועד, וכאן אין אומרים לא נוסח ד'שבת' ולא ד'ראש חודש', אלא נוסח מיוחד לשבת ראש חודש - 'אתה יצרת'... ללמדך גדולת שבת זו.

ו'החומ' המשולש לא במהרה ינתק', כשתוספת קדושה יש בה בשב"ק זו שקוראים בפרשת שקלים, וכדלהלן.

אתה זוקף את ראשן - שפע רב הנשפע בשבת שקלים

איתא במדרש (תנחומא תשא ג) 'אמר משה לפני הקב"ה, רבש"ע משאני מת אין אני נזכר, אמר לו הקב"ה, חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשן, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני, כאילו אתה עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשן לא'.

ב'ספר הזכות' להרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (פר' שקלים) כתב הבטחה גדולה יש לנו במדרש זה (לעיל 'אתה עומד וזוקף את ראשן'), שבכל דור ודור בעת קריאת פרשת שקלים יזקוף משה רבינו ע"ה ראשן של בני ישראל.

היינו שכל החודש כולו הנו עת רצון, לפעול בו דבר ישועה ורחמים.

וזמנים השניים, כאשר בהאי שתא חל ראש חודש אדר בעצם יום השב"ק, וכבר הפליגו צדיקים בגדולת 'שבת ראש חודש' ל, כי בה כביכול נעשים בני ישראל 'מחותנים' עם הבורא יתב"ש. שהרי את השבת מקדש הקב"ה - ואינה תלויה בקידוש החודש של בני ישראל, ואילו את ה'ראש חודש' מקדשים בני ישראל בהכרות בית דין 'מקודש מקודש' (אף כהיום שאין לנו 'קידוש החודש' ע"י בית דין, מכל מקום הכל מכח 'קידוש החודש' של בית הדין של הלל הזקן (עיי' רמב"ם ורמב"ן ספר המצוות קנג) שעמדו וקידשו עד סוף כל הדורות), נמצא שבשבת קודש זו הקב"ה מקדש ואף אנו מקדשים, והוא כעין 'מחותנים', ואין לך קירבה גדולה מזו (כע"ז הובא באילה שלוחה' להרה"ק רבי נפתלי בהרה"ק ר"ש מירוסלאב ששמע בשבת ר"ח מבת מהרה"ק מסאדיגורא ששבת היא לה' ור"ח הוא לכם, ע"כ בשבת זו אפשר לבני' להיעשות מחותנים עם הקב"ה).

הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע היה מוכיח ש'שבת ראש חודש' הוא ב'רגל' וי"ט ממש, שהרי בגמרא (ר"ה טו:) אמרו 'וא"ר יצחק חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, שנאמר (מלכים ב, ד כג) מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דבחדש ושבת איבעי לה למיזל' (בחדש ושבת יש חיוב להקביל פני רבו). ולכאורה צריך ביאור, הרי לא נזכר בפסוק שהלכה אל הנביא ב'רגל', והיאך למד מ'חודש ושבת' לענין רגל, אלא מכאן מוכח דכשחל חודש ושבת גם יחדיו נחשב אותו היום כ'רגל' ממש.

ל. כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (פרי צדיק, החודש ו) וכשחל ר"ח בשבת קוראין הפרשה בשבת, ואז הקדושה כפולה דקדושת שבת מקבל מקדושת ראש חודש, ור"ח משבת וכו', וממילא יהיה קדושת המועד שיבוא אחריו גדולה יותר מכל שנה כיון שמרגישין הקדושה ע"י קריאת הפרשה בשבת ור"ח, דשבת מועיל לר"ח ור"ח לשבת. עכ"ל. לא. ומדבריהם שמענו, שסגולת שבת זו להינצל מכל פגע ומחלה, ונכללים בו רפואות וישועות ברוחניות ובגשמיות, שהרי כאשר האדם מתייסר ביסורים רח"ל גוו נכפף, וכשהוא ניצל מהם נזקף ראשו והולך קוממיות, ועל כן בכלל 'זקיפת הראש' הוא שנושעים בשבת זו בכל משאלות לבם לטובה.

באמת אמרו, כל שבת ושבת יש בה 'סגולה' זו של 'זקיפת הראש', וכמו שדרש הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם פרשת כי תשא) בפסוק (שמות ל יב) 'כי תשא את ראש בני ישראל', שכאשר תגביה את תיבת 'ראש' כלומר שתקח את האותיות הבאות לאחר אותיות ראש יעלה בידך תיבת 'שבת' (אחר ר' - ש', אחר א' - ב' ואחר ש' - ת'), כי השבת זוקפת ומרוממת ראשם של בני ישראל, אכן מעלה יתירה בשב"ק זו לזכות לזקיפת הראש למעלה למעלה... ומעתה החכם עיניו בראשו לנצל שב"ק דנא כדבעי, ועל כגון דא רימזו ב'נתיבי ישורון' (כי תשא) בלשון המשנה (אבות א ג) 'ודאשתמש בתגא חלף', כי האותיות 'תגא' הם האותיות שאחר תיבת 'שבת' (ת' אחר ש', ג' אחר ב', ו' אחר ת'), והמתין ליום שאחר השבת, כבר 'חלף' ואיבד הכל...

כמלאכי השרת שלשה כבהמה, זמן הדברים שהאדם חומה למלאך הוא שהוא הולך בקומה זקופה כמלאכי השרת, ואילו הבהמות הולכות עם ראשן כלפי מטה, והיינו טעמא, כי היא עסוקה לחפש ולחזור תמיד אחר הארציות, וזו עבודת האדם להתגבר על יצרו, להעמיד עצמו לילך בקומה זקופה שיהיו עיניו נשואות כלפי מעלה, ובשבת שקלים יש לנו סייעתא מיוחדת לזה שהרי משה עומד וזוקף ראשן של ישראל, וממילא יש בדינו להגביה עוף מעל כל הארציות ומעשה בהמה - לעמוד בקומה זקופה לפני ה' אלוקינו כמלאכי השרת.

אור פניך עלינו אדון נשא לב, ונזכה בקרוב לבית נכון רם ונישא, שפע רב, ברכה וישועה נחמה פרנסה וכלכלה ורחמים וחיים ושלוש.

אמנם, כדי לזכות לזקיפת ראש' על האדם לפתוח פתח, להשתוקק לצאת מהרפש והטיש שהוא שקוע בו, וכמו שאמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שבשבת זו צריך האדם להמשך כל גופו (כלומר נשיותו הבהמיות) אחר הראש, כי אם אברי גופו לא יעלו עם הראש יישאר ח"ו כתלוי ראש.

מהותה של זקיפת הראש' ביאר ה'אור החיים' הקדוש (על 'כי תשא את ראש'), וז"ל, כי החוטא גורם בחטאו כפיפת ראשו, כי בחינת הרע מהותה היא אל ארץ תביט כי שפלה היא, ובחינת הקדושה היא נשיאת ראש והרמת המהות והאיכות, עכל"ק. והרי, שיש סייעתא דשמיא בשבת זו לסור מבחי' הרע ולהידבק בבחי' הקדושה. ויבואר ביותר עפ"י דברי חז"ל (חגיגה טו.) 'ששה דברים נאמרו בבני אדם, שלשה

מין הבאר

הרה"ק מרוז"ין זי"ע היה אומר, שבארבע פרשיות יכול כל יהודי להידבק בשכינה, וכל פרשה מהם היא כנגד אות אחת משם הוי"ה ב"ה, והמשכיל ינצל את הטהרה והקדושה הנשפעת בימים אלו כדי להתדבק בו יתברך, וכמו שמבקשים (יוצרות לתפילת מוסף) 'אור פניך עלינו אדון נשא'.
כיו"ב אמר הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, 'איך ווארט שוין געהרין עס זאל קומען די ד' פרשיות, איך זאל מיך זעהן מיט דעם אייבערשטן, פירוש שהוא עומד ומצפה לשבתות שקוראים בהן ארבע הפרשיות כי אז נפגשים עם הקב"ה כביכול (אמרי פנחס שער ד רכה).

לב. וכדרך שהיה הגה"צ רבי חיים ברים זצוק"ל היה אומר לכשתרצה לדעת 'אור פניך' מה טיבה, הסכת אוזניך למה שאנו אומרים ג"פ ביום בברכת 'שים שלום' כי באור פניך נתת לנו ה' אלוקינו תורת חיים ואהבת חסד, וצדקה וברכה ורחמים ושלוש, ומזה תבין גודל שב"ק דנא בה נשפע עלינו 'אור פניך'.

ישקו העדרים

מעשה בחסיד אחד ושמו רבי מאיר כהנא ז"ל מעיר 'דראגמירעשט' שהגיע עם אחיו רבי זאנוויל ז"ל להסתופף בפעם הראשונה בצל רבו ה'אמרי יוסף' בשבת שקלים שנת תרמ"ג, הני תרי אחי בעלי יסורים גדולים היו, כי רבי מאיר היה חשוך בנים ל"ע וב"ב היתה חולנית, ואחיו רבי זאנוויל הוליד בנים חולים וחלשים רח"ל. בערב שב"ק נכנס החסיד רבי מאיר אל הקודש וביקש להיושע בדבר ישועה ורחמים, נענה ה'אמרי יוסף' שיתן לו פדיון של מאה זהובים, ר"מ נתן את הסכום והרבי הבטיחו בישועה שלימה. ואילו אחיו לא הספיק להיכנס קודם כניסת השבת. בליל שב"ק העמידו יין ב'טיש' כמנהג, ובהגיע תורו של רבי זאנוויל ברכו ה'אמרי יוסף' שבניו יזכו לרפואה שלימה, והסביר ואמר, **שבשבת שקלים נענים כל התפילות**, שהרי מ'מחצית השקל' קנו את 'קרבנות התמיד', והרי אמרו (ברכות כו:): 'תפילות כנגד תמידין תקנום', אם כן, בשבת זו שמכינים ומכשירים את ה'תמידים', לכל השנה אף התפילות שהם 'כנגד התמידים' **יתקבלו לרצון, ואפשר לבקש עליהם שיתקבלו לרצון**, למותר לציין ששני האחים נושעו במשאלותיהם לטובה ולברכה (הובא בספר פאר יוסף עמוד כה).

כתב הרה"ק ה'גנזי ישראל' מטשארטקוב זי"ע - בכל שבת ושבת של הארבע פרשיות יורד שפע לעולם... **בפרשת שקלים יורד שפע של עושר והרחבה**... וכן מבואר בארוכה ב'עטרת ישועה' (מועדים משפטים - שקלים) **ששבת שקלים מסוגלת לפרנסה**, עיי"ש מילתא בטעמא.